

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Česká společnost s ručením omezeným
ve srovnání s britským pojetím

© Hynek Baňouch, 2001.

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma: „Česká společnost s ručením omezeným ve srovnání s britským pojetím“ zpracoval sám pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

.....

Poděkování

*Chci zde poděkovat vedoucí mé diplomové práce paní **docentce Jarmile Pokorné**. Bez jejího vedení by tento text nevznikl. Vždy korektní přístup a úsměv mně velmi pomohl.*

*Za mnohé vděčím paní **Emílii Berényi** z CEU Library Budapest, díky jejíž vstřícnosti jsem získal základní zdrojové texty, které byly u nás nepřístupné. **Mamince** pak děkuji za to, že mi umožnila, abych potřebné texty mohl dovézt do ČR. Děkuji rovněž **Kačence**, která vše způsobila a **Julče** za pomoc.*

*Za velmi pozorné přečtení textu a odbornou korekci děkuji **Míše**.*

*Zvláštní poděkování s věnováním patří **Monice**.*

Hynek Baňouch.

V Brně 20. března 2001

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A ZKRÁCENÝCH NÁZVŮ

AGM(s)	<i>ANNUAL GENERAL MEETING</i> (s) - výroční valná hromada(y)
<i>ARTICLES</i>	<i>ARTICLES OF ASSOCIATION</i> (párový pojem k pojmu stanovy).
a. s.	akciová společnost
C.A. rrrr, s.	<i>COMPANIES ACT</i> ; rok přijetí; číslo sekce. Zákon o společnostech
CP	Cenný papír
ČSÚ	Český statistický úřad
EGM(s)	<i>EXTRAORDINARY GENERAL MEETING</i> (S) - mimořádná valná hromada (y)
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
FSA	<i>FINANCIAL SERVICES ACT</i>
IA	<i>INSOLVENCY ACT</i>
IECL	International Encyclopedia of Comparative law (Mezinárodní encyklopedie srovnávacího práva)
LLC	<i>LIMITED LIABILITY COMPANY</i>
LPA 1907	<i>LIMITED PARTNERSHIP ACT 1907</i>
<i>MEMORANDUM</i>	<i>MEMORANDUM OF ASSOCIATION</i> (párový pojem k pojmu „společenská smlouva“).
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MSC	<i>MARKETABLE SHARE COMPANY</i> – veřejně obchodovatelná společnost (párový pojem k pojmu „akciová společnost“)
OR	Obchodní rejstřík
PLC	<i>PUBLIC LIMITED COMPANY</i> (veřejná společnost).
PrC	<i>PRIVATE COMPANY</i> (soukromá společnost).
s.	strana. Britská legislativa používá písmeno s. jako označení sekce (viz např. C.A.).
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
spol. s. r. o.	společnost s ručením omezeným
United Kingdom	Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Zkráceně také Velká Británie (VB).

1. Úvod

„Mezi přední úkoly zákonodárné politiky státní náleží, ukójiti soudobé sociální potřeby včasným vydáním zákonů moderním proudům odpovídajících... ..Tak v Německu v letech osmdesátých... [byla] ...projevena nutná potřeba toho, aby doplněno bylo posavadní společností právo novou formou, jež by připouštěla sloučení individuálních a kolektivních principů na základě členství v podíly rozloženého a obmezeného ručení členů... .. Typ veřejné společnosti vyžaduje tísivého neobmezeného osobního ručení a uplatnění celé individuality společnické. Typ akciové společ. jest útvar složitý, těžkopádný, pro široké kruhy určený a odpuzuje svým sukcesivním zakládáním, možností agiotage následkem povahy akcí jako cenných papírů, předmět trhu a bursy tvořících, koncesivním systémem a ryze kapitalistickým rázem“.

Bilý-Nesý-Vacek: Společnost s obmezeným ručením, Praha, Unie, 1906, ss.VII.-IX.

MOTIVACE K VÝBĚRU TÉMATU

Společnost s ručením omezeným je klasickým, byť nejmladším útvarem práva obchodních společností. Tento německý „právní vynález“ se rychle rozšířil po celém světě. Je využíván zejména malými a středními podniky, ale některé jeho rysy jej činí přitažlivým i pro velmi velké tržní subjekty. Myšlenka, která stála u zrodu této práce, si kladla za cíl nahlédnout do oblasti *COMMON LAW* - oblasti kontinentálnímu právnímu myšlení tradičně poněkud nepřístupné - a hledat zde společné rysy a rozdíly používané právní regulace. Cílem bylo hlubší zamyšlení nad podstatou naší právní úpravy, které by, v souladu se zadáním práce, mohlo vést k formulaci návrhů *de lege ferenda*.

Práce měla naši s. r. o. srovnávat s „anglosaským pojetím“. V úvahu připadala zejména úprava používaná ve Spojených státech a úprava britská. Obě, ačkoli vyrůstají ze stejného kmene, vykazují podstatné odlišnosti. Bylo proto nutné dále zvolit jeden z těchto právních řádů. Americké zdroje byly obecně dostupnější (jak na internetu, tak v knihovních fondech ČR¹), avšak právní regulace ve Spojeném království se jevila jako důležitější, a to jak z hlediska geografické blízkosti, tak z hlediska přípravy na členství v EU. Britský právní řád je také historicky starší než právní řád USA, a proto zde lze sledovat lépe původní koncepce a jejich přirozený vývoj. Nelze rovněž opomenout, že britské právo je označováno za prototyp rodiny *Common law*². Proto také název práce nyní zní „... srovnání s britským...“ a nikoli „... srovnání s anglosaským pojetím...“, jak je uvedeno v zadání. Rozhodl

¹ Zde děkuji zejména knihovnicím Ústavního soudu ČR a Nejvyššího soudu ČR za to, že mne seznámily s obsahem spravovaných fondů, díky čemuž jsem ušetřil mnoho času při snaze získat v ČR literaturu o britském právu.

² (David, R. 1972; 10).

jsem se „podívat za La Manche“. Nevedla mě k tomu nějaká snaha o lacinou exhibici či o „cestovatelský“ zážitek. Výhody bližšího obeznámení s cizím právním řádem jsou ryze praktické - např. díky zvolené kolizní normě obchodního zákoníku (de iure uznávající cizí obchodní společnosti) je pro českého právníka užitečné znát logiku zahraničních úprav (zvláště je-li dnes možno z našeho území pomocí internetu poměrně pohodlně zorganizovat založení společnosti v exotické zemi a získat tak výhody liberálního právního režimu).

ODPOVÍDÁ POJEM „SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM“ POJMU „LIMITED LIABILITY COMPANY“?

Výsledky podrobného zkoumání právních řádů zemí s rozvinutou tržní ekonomikou prokazují (Lutter, M. 1998; 13-19), že mezi kapitálovými společnostmi, které disponují právní subjektivitou a které na držitele podílů nevalují břemeno osobní odpovědnosti, vždy nalezneme dva základní typy. Jedním typem je společnost, která operuje na burze a kapitálových trzích a je poměrně striktně regulována (jde například o „PUBLIC [LIMITED] COMPANY PLC“, „SOCIÉTÉ ANONYME SA“ či „AKTIENGESSELLSCHAFT AG“). Druhý typ společnosti je regulován spíše liberálně, je vyloučen z obchodování na burze a v určitém rozměru také z kapitálových trhů (jde např. o německou „GESELLSCHAFT MIT BESCHRÄNKTER HAFTUNG GMBH“, britskou „PRIVATE COMPANY PRC“, francouzskou „SOCIÉTÉ À RESPONSABILITÉ LIMITÉE SARL“, americkou „CLOSE CORPORATION“ či brazilskou „SOCIEDADE POR QUTAS DE RESPONSABILIDADE LIMITADA“).

Německý komercionalista Marcus Lutter ve své práci srovnávající právní formy odpovídající naší společnosti s ručením omezeným (resp. GmbH) vymezuje následující empirické znaky těchto subjektů (Lutter, M. 1998; 7):

- a) podíly společnosti jsou drženy malým počtem podílníků³,
- b) úpis podílů je neveřejný,
- c) podíly nejsou obchodovatelné na burze a
- d) jejich převoditelnost je omezená.

Zde je nutno důrazně upozornit na nebezpečí „krátké cesty“ srovnání. Subjekt, jehož prototypem byla německá *GMBH*, má v zemích *COMMON LAW* protiklad ve speciálních útvarech jimiž jsou britská „PRIVATE COMPANY“ a právem USA upravená „CLOSE CORPORATION“⁴. **Subjekt nazvaný „LIMITED LIABILITY COMPANY“ se zde *de lege lata* donedávna vůbec nevyskytoval.** Americká federální legisla-

³ „Shareholders“ tedy doslova „držitelé podílů“, v této práci je použito zkratky *podílníci* a jde o párový pojem k pojmu „společníci“ ve spol. s r. o.

⁴ K tomu například (Lutter, M. 1998; 16-17 a 176-182).

tiva teprve nedávno přijala „*UNIFORM LIMITED LIABILITY COMPANY ACT (1996)*“⁵. Zkušeností s tímto typem společnosti je poměrně málo a její hospodářský význam neodpovídá např. GmbH. Proto by zde komparace nesrovnávala shodné subjekty. V případě „překladu“ pojmu „*SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM*“ do angličtiny je vhodné používat spíše název „*PRIVATE COMPANY*“ či „*CLOSE CORPORATION*“⁶. Neboť, jak nás poučuje zkušený právní překladatel, „*pojem daný ve výchozím jazyce nemusí mít vždy odpovídající pojem v jazyce cílovém. A co je ještě daleko horší, že určitý pojem existuje v obou jazycích, ale neodráží stejné skutečnosti.* (Tomášek, M. 1998; 129).

POUŽITÉ ZDROJE A PRAMENY

Primárními zdroji této diplomové práce jsou kniha Marcuse Luttera nazvaná „*LIMITED LIABILITY COMPANIES⁷ AND PRIVATE COMPANIES*“, vydaná jako „kapitola“ druhá (198 stran) z třináctého svazku „*OBCHODNÍ A SOUKROMÉ ORGANIZACE*“ *MEZINÁRODNÍ ENCYKLOPEDIÉ SROVNÁVACÍHO PRÁVA*⁸ a učebnice Francise Rose „*COMPANY LAW NUTSHELLS*“⁹ hutně a komplexně se zabývající právem obchodních společností.⁹ Jednotlivá sekundární literatura, byť byla někdy využita jen z určité části, je uvedena v souladu s etikou vědecké práce v seznamu pramenů.

KONCEPCE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Z uvedených důvodů bude nejdříve stručně popsána společnost s ručením omezeným tak, jak ji vymezuje obchodní zákoník. Tento popis musí být stručný ze dvou důvodů: kvůli rozsahu diplomové práce a kvůli prostému faktu, že stupeň podrob-

⁵ Významným motivem k přijetí této úpravy byly federální fiskální potřeby (stejně jako je tomu u Evropské společnosti s ručením omezeným). Tyto subjekty totiž mají odvádět daně tomu zákonodárci, podle jehož úpravy vznikly.

⁶ jak správně uvádí Pelikánová (Pelikánová, I. 1995; 205). Eliáš opakovaně (Eliáš, K. 1997; 13) či (Eliáš 1998; 113) uvádí vedle názvu „*Limited Company*“ také název „*Limited Liability Company*“. V tomto směru je zavádějící i namátkově vybraný (avšak nikoli ojedinělý) zápis v obchodním rejstříku ČR např. v této podobě: „*Ekoprodukt Semice, akciová společnost (česky), Company Limited (anglicky), Aktiengesellschaft (německy), Societe Anonyme (francouzsky)*“. ARES - registr ministerstva financí ČR nabízí další kuriozity. Například: „*TOP-AGENCY, akciová společnost TOP-AGENCY, Company Limited by Shares anglicky, TOP-AGENCY, Aktiengesellschaft německy, Praha*“ ale také „*KOMEX THERM Praha, spol. s r. o. (Limited Company /Ltd./, Gesellschaft mit beschränkter Haftung /G.m.b.H./, Praha*“. Stojí-li rozdílnost anglických názvů *a. s. a s. r. o.* na pouhé změně pořadí slov, není jejich odlišující funkce nesporná. V britském právním kontextu jsou „*limited*“ oba typy kapitálových společností, rozlišujícím prvkem je zde adjektivum „*private*“, respektive „*public*“. Pro vyjádření právní formy *s. r. o.* v angličtině je vhodné použít metapojmu „*Limited liability company*“, který čtenáře anglického textu upozorní na zvláštní právní formu a znemožní záměnu.

⁷ S přihlédnutím k výše uvedenému (a také k obsahu samotného Lutterova textu) je nutné chápat pojem LLC jako metapojem, který nemá pozitivně právního korespondenta. Jak uvidíme dále, jedná se o nutný komparacionistický postup.

⁸ Lutter, Marcus: *Limited Liability Companies and Private Companies*, in kol.: *International Encyclopedia of Comparative Law*, vol. VIII. „*Business and Private Organization*“, chapter 2, Tübingen, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) 1998.

nosti by měl být u obou částí srovnávání stejný. To by při podrobném rozboru nuancí české právní úpravy vyžadovalo hluboké ponoření do systému Common law, kterého nejsem bohužel schopen¹⁰.

Poté bude následovat kapitola věnovaná odbočce ke srovnávací právní vědě. Umožní vyjasnění některých metodologických imperativů určujících postup při srovnávání. Tyto příkazy určují meze samotného zkoumání, a zároveň stanoví meze použitelnosti získaných poznatků. Tato teoretická kapitola bude zaměřena na britské právo. Britskému právu (obchodních) společností - „*COMPANY LAW*“ - bude poté věnována celá kapitola.

Po teoretické přípravě následuje hlavní a obsahově nejrozsáhlejší část práce nazvaná „*PRIVATE COMPANY LIMITED BY SHARES*“. Zde bude co možná nejlíže představena tato právní forma podnikání, její založení, vnitřní orgány, účetnictví, práva a povinnosti podílníků a také způsoby změny základního kapitálu.

Na základy vybudované v takto koncipované části bude navazovat kapitola věnovaná významným odlišnostem mezi „*PRIVATE COMPANY*“ a „*SPOLEČNOSTÍ S RUČENÍM OMEZENÝM*“. Zformulované odlišnosti poslouží jako východisko k vyjádření návrhů *de lege ferenda*.

⁹ Rose, Francis, D.: *Company Law nutshells, 3rd ed.*, London, Sweet and Maxwell, 1995.

¹⁰ A navíc některé u nás řešené problémy jsou úzce vázány na kontinentální právo.

2. Společnost s ručením omezeným

2.1 Ekonomický důvod existence

Podnikání jako soustavná činnost prováděná podnikatelem samostatně vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku je v základní rovině právně regulováno *obchodním zákoníkem* (z. č. 513/1991 Sb.). Ten ve svém § 2 stanoví, že podnikatelem je osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, či osoba podnikající na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, anebo fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu. Mezi subjekty, které se zapisují do obchodního rejstříku, dominují obchodní společnosti a družstva (k tomu viz tabulka a graf na str. 14). Fyzické osoby podnikají většinou jako držitelé živnostenských oprávnění¹¹.

Na základě ustanovení obchodního zákoníku a souvisejících předpisů můžeme *de lege lata* formulovat rozdíly mezi jednotlivými právními formami podnikání, jimiž jsou podnikatel - fyzická osoba, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciová společnost. Z hlediska právní logiky můžeme právní formě vždy přiřadit ekonomickou formu činnosti, která jí typově nejlépe odpovídá. V praxi je východiskem příslušná ekonomická aktivita, ke které se budoucí podnikatel snaží přiřadit nejlépe odpovídající právní formu. Tak např. malým živnostem přiřadíme podnikání ve formě fyzické osoby, případně veřejné obchodní společnosti (pokud živnost provozuje více osob, které se považují za vzájemně zastupitelné a které si plně důvěřují). Forma komanditní společnosti bude pravděpodobně vyhovovat podnikatelským aktivitám, které jsou finančně náročné z hlediska nutných prostředků na rozběh podnikatelské činnosti, ale provoz samotný už nevyžaduje širší okruh odpovědných osob¹². Tím se vyčerpává rejstřík osobních forem podnikání a přecházíme k formám kapitálovým.

Kapitálové obchodní společnosti vznikly jako útvary propojující poskytnutí kapitálu a podnikání v jednom subjektu. Klasickou Ulpiánovu definici důsledků inkorporace „SI QUIS UNIVERSITATI DEBETUR, SINGULIS NON DEBETUR: NEC QUOD DE-

¹¹ Živnostenský rejstřík evidoval k 26/2/2001 1 964 084 podnikatelských subjektů (zdroj internetové stránky Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva průmyslu a obchodu).

¹² Pokud se ovšem subjekt poskytující prostředky na „rozběh“ společnosti nerozhodne investovat prostřednictvím smlouvy o tichém společenství. Ta (navzdory názvu) nemá povahu právnícké osoby a lze ji s určitou licencí nazvat smlouvou o poskytnutí úvěru s nikoli pevně stanoveným úrokem.

BET UNIVERSITAS SINGULI DEBENT¹³ doplnila¹⁴ právní konstrukce obchodní společnosti inspirovaná potřebami vývoje o nové **účelové určení** korporace, jímž se stalo **dosahování zisku zhodnocením vložených prostředků**¹⁵. Stručně řečeno, soukromá iniciativa začala hledat (a také nacházet) podporu relativně anonymních investorů, kteří měli volné prostředky. Právo začalo reagovat až po prvních úpadcích zaviněných nerealistickými očekáváními ohledně výnosů akcií¹⁶. Tyto aféry měly tak zhoubné dopady, že se např. právo Spojeného království ještě dlouho poté bránilo uznat samostatnou subjektivitu těchto útvarů.

Uvažujme nyní o subjektu s podnikatelským záměrem vyžadujícím dodatečné množství finančních prostředků, kterými ale nedisponuje a které nechce nebo nemůže získat formou úvěru. Z hlediska ekonomické logiky lze předpokládat, že se tento subjekt obrátí na širší okruh osob disponujících volnými prostředky s nabídkou podnikatelského zhodnocení vložených prostředků. (Protihodnotou nabízenou za riziko je v této fázi pouhá věrohodnost podnikatelského záměru). Pokud na uspokojení podnikatelského záměru bude stačit užší okruh osob, postačí patrně forma menší kapitálové společnosti - *SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM* a její zahraniční ekvivalenty. Tato forma podnikání je méně regulována a obecně vyžaduje při založení menší vstupní (mezní) náklady, než je tomu u akciové společnosti. Pokud však budoucí podnikatel potřebuje skutečně velké množství finančních prostředků, nebo pokud se chystá vstoupit do odvětví, které se dynamicky rozvíjí či zamýšlí-li rozšířit své kapacity, vytvoří akciovou společnost a bude se snažit získat investiční prostředky na akciovém trhu. Akciové společnosti jsou ve všech zemích světa podrobeny přísnější regulaci. To přináší velké vstupní náklady v podobě výdajů spojených s formováním společnosti, s věrohodným doložením podnikatelského záměru (zahrnujícím např. výši a pravděpodobnost dosažení zisku), výdajů spojených se zveřejněním výzvy k úpisu akcií. V neposlední řadě nesou akciové společnosti náklady spojené se vstupem na burzu, s tzv. kotací (jde např. o vytvoření prospektu emitovaných cenných papírů).

¹³ „Dluhuje-li se něco korporaci, nedluhuje se to jednotlivcům [kteří ji tvoří] : a co je dlužna korporace, nejsou dlužni jednotlivci“. Digesta Kniha 3, titul 4, fragment 7, odstavec 1), cit. dle (Kinel, J. 1990; 260).

¹⁴ Přibližně koncem 15. století.

¹⁵ Je pochopitelné, že tyto subjekty začaly vznikat v tehdy se rodících námořních velmocích.

¹⁶ Například aféra Johna Lawa, která poslala „k zemi“ francouzské státní finance v první polovině 18. století či „South Sea Bubble“ [Bublina Jihomořské společnosti], která měla za následek vydání Bubble Act v roce 1720, jenž v podstatě zmrazil podnikání ve formě akciové společnosti. (Powell-Smith, V. 1969;3-4) či (Gower, L. 1996; 27-28). To bylo napraveno Gladstoneovými zákony v letech 1844/45 (Gower, L. 1996; 39). V roce 1855 byl přijat *Limited Liability Act*, jenž byl v roce 1865 začleněn do *Joint Stock Companies Act 1865* (Gower, L. 1996, 45).

Pokud se vám jeví toto odbočení jako v právním textu nepřijatelné, musím doložit, že ekonomickou logiku nabídky a poptávky volného kapitálu je třeba mít před očima zejména v případě posuzování návrhů na změnu právní regulace kapitálového podnikání. Co mám na mysli? Současný stav v ČR je z hlediska předstředného modelu deformován hned v několika ohledech. Kapitálový trh nefunguje jako zdroj financování podnikání. Ve velké privatizaci byla použita forma akciové společnosti jako základní transformační výstup přeměny bývalých národních, resp. státních podniků. Uvedená skutečnost zvyšuje poměrné zastoupení tohoto typu obchodní společnosti mezi typy ostatními¹⁷. Akciové společnosti běžně existují ve dvou formách podle veřejné obchodovatelnosti svých akcií. Zvláštností naší situace je, že akciových společností s veřejně obchodovatelnými akciemi je výrazná menšina (viz poznámku 29 na str.14). Převládají akciové společnosti, které toto propojení s kapitálovým trhem nemají. Za této situace nejsou podrobeny řídicí struktury a. s. „diktátu“ kapitálového trhu, který obecně působí směrem k větší transparentnosti a informační otevřenosti subjektů, s jejichž akciemi obchoduje. Pro úplnost dodejme, že i u nás je běžný jev popisovaný zahraničními autory¹⁸, kdy i v našem obchodním rejstříku lze nalézt subjekty, které, ač podnikají ve formě společnosti s ručením omezeným, nejsou společnostmi nikterak malými (viz tabulku na str. 15). Běžně se podává, že forma „malé“ kapitálové společnosti je pro mocné tržní subjekty přitažlivá menší mírou právní regulace při zachování rysů právnické osoby. To umožňuje hladkou kontinuitu v zásadě bez ohledu na konkrétní osoby. Tato forma kapitálové společnosti navíc umožňuje vytváření konstrukcí holdingového typu, kde malá kapitálová společnost může ovládat podstatně rozsáhlejší akciovou společnost.

Výše uvedený exkurz je nutný, zejména pokud chceme v duchu komparativních doporučení vyhledávat v cizích právních řádech protějšky naší s. r. o¹⁹.

2.2 Společnost s ručením omezením dle obchodního zákoníku²⁰

Nyní se pokusím stručně načrtnout základní rysy společnosti s ručením omezeným tak, jak vyplývají zejména z části druhé, hlavy první, dílu čtvrtého a z nava-

¹⁷ K tomu viz také tabulku na str. 14.

¹⁸ Např. (Lutter, M, 1998; 148 a 158) uvádí, že formu GmbH mají např. firmy Bosch, IBM Germany či bývalý Kruppův koncern.

¹⁹ A také z hlediska formulování návrhu *de lege ferenda*. Pravidelně se totiž doporučuje, aby bylo ručení společníků s. r. o. rozšířeno, podobně jako je tomu u komanditní společnosti. Tyto návrhy ignorují empiricky doložitelný fakt, že subjekty typu k. s. nejsou pro podnikání přitažlivé právě díky zatížení osobním ručením i v případě ztráty pramenic z běžného podnikatelského rizika.

zujících ustanovení obchodního zákoníku (zákona číslo 513/1991 Sbírký zákonů v platném znění).

SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM je kapitálovou obchodní společností (převažuje zde majetková povaha účasti společníka)²¹, vhodnou pro malé a střední formy podnikání, která vytváří povinně základní kapitál v minimální výši 200 000,- Kč z vkladů (peněžitých či nepeněžitých, věcných či nehmotných) společníků (fyzických či právnických osob). Minimální výši vkladu jednoho společníka stanoví zákon na 20 000,- Kč; vklady nemusí být u všech společníků stejné, musí však být dělitelné tisícem. Společnost může být založena více osobami, maximální počet společníků však nesmí překročit 50. Společnost může být též založena jen jedinou fyzickou či právnickou osobou²². Společnost je podnikatelem a může být založena k podnikání nebo k jiné činnosti. Za porušení svých závazků odpovídá společnost celým svým majetkem, společník ručí ze zákona za závazky společnosti do výše nesplacené části svého vkladu zapsaného v obchodního rejstříku, tzn. jeho ručení je omezeno. Plnění za společnost poskytnuté z důvodu ručení se započítává na splacení vkladu, jinak může společník požadovat náhradu od společnosti. Pokud této náhrady nemůže dosáhnout, může požadovat náhradu od každého z ostatních společníků v rozsahu jeho účasti na základním kapitálu společnosti.

Obchodní firmu společnosti používanou při právních úkonech společnosti určují její zakladatelé. Obchodní firma však musí obsahovat dodatek označující právní formu společnosti buď celým názvem „*společnost s ručením omezeným*“, nebo zkratkou „*spol. s r. o.*“ nebo „*s. r. o.*“. Práva a povinnosti společníků²³ jsou vyjádřena obchodním podílem²⁴ na společnosti s ručením omezeným, který je (omezeně) převoditelný a který obecně může přecházet na dědice a právní nástupce společníků a může být rozdělen. Jeden obchodní podíl může též náležet více osobám, avšak jedna osoba může mít pouze jeden obchodní podíl. Společnost nesmí nabývat vlastních obchodních podílů smlouvou o převodu podílu.

²⁰ Viz (Pokorná, J. 1997; 159-190) či (Nesnídal, J. 1997; 319-320). nebo (Eliáš, K. 1998; 112-168) či (Dědič, J. 1999; 25-54) nebo (Pelikánová, I. 1998; 290-328).

²¹ Nejde však o ryzí kapitálovou společnost: v právní úpravě se nacházejí prvky osobních společností, zejména částečné osobní ručení společníků, právo společníků přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu, silně omezená převoditelnost podílu, to, že každý společník může mít jen jeden obchodní podíl, a konečně i to, že podíl přechází na dědice (připouští-li to společenská smlouva), pokud se o podíl ve stanovené lhůtě přihlásí. Někdy se též spolu s komanditní společností zařazuje mezi tzv. smíšené společnosti (Štenglová, I. 1998; 258).

²² Zde je třeba vydat zakladatelskou listinu ve formě notářského zápisu.

²³ Zejména: povinnost splatit vklad a povinnost neškodit společnosti a naopak právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo na informace, řízení a kontrolu společnosti.

²⁴ Kvantifikovaně se jedná o poměr vkladu společníka a základního kapitálu společnosti.

Záležitosti společnosti řídí orgány společnosti s ručením omezeným, jimiž jsou **valná hromada**²⁵, **jednatel(é)**²⁶ a **dozorčí rada** (není zřizována obligatorně). Pokud to umožňuje společenská smlouva, může valná hromada stanovením tzv. *příplatkové povinnosti* zavázat společníky, aby poměrně k výši svého podílu přispěli k úhradě ztrát společnosti peněžitým plněním nad výši vkladu (celkově však jen do výše ½ základního kapitálu).

Společnost s ručením omezeným vytváří rezervní fond do minimální výše 10% základního kapitálu. Kromě obecné úpravy zrušení obchodní společnosti se společnost s ručením omezeným ruší též rozhodnutím soudu na návrh společníka za podmínek upravených společenskou smlouvou, popř. z jiných důvodů uvedených ve společenské smlouvě.

2.3 Stručná charakteristika spol. s r. o.

Základní charakteristika společnosti s ručením omezeným *de lege lata* se vyznačuje těmito rysy:

- a) společníci mají vkladovou povinnost a z jejich vkladů je povinně vytvářen základní kapitál;
- b) nejsou zde neomezeně ručící společníci – všichni společníci ručí za závazky společnosti jen v omezeném měřítku;
- c) vnitřní strukturu tvoří zákonem předepsané orgány (jednatel(é), valná hromada a eventuelně dozorčí rada), jejichž členy se mohou stát i třetí osoby stojící mimo společnost;
- d) základní kapitál musí dosahovat minimální výše 200 000,- Kč a počet společníků může být od 1 do 50;
- e) existence společnosti není závislá na účasti konkrétních společníků, nýbrž společnost existuje v zásadě nezávisle na tom, zda účast společníka trvá či nikoli.

Pro úplnost připojím, že z hlediska zasazení do širšího právního kontextu vykazuje spol. s r. o. tyto znaky²⁷:

- a) vlastnost právnické osoby a obchodní společnosti a
- b) vlastnost podnikatele bez ohledu na předmět činnosti.

Budu-li v následujícím textu hovořit o SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM, SPOL. S R. O. nebo o S. R. O., mám na mysli subjekt popsany výše.

²⁵ Složená ze všech společníků a rozhodující prostou většinou hlasů přítomných společníků.

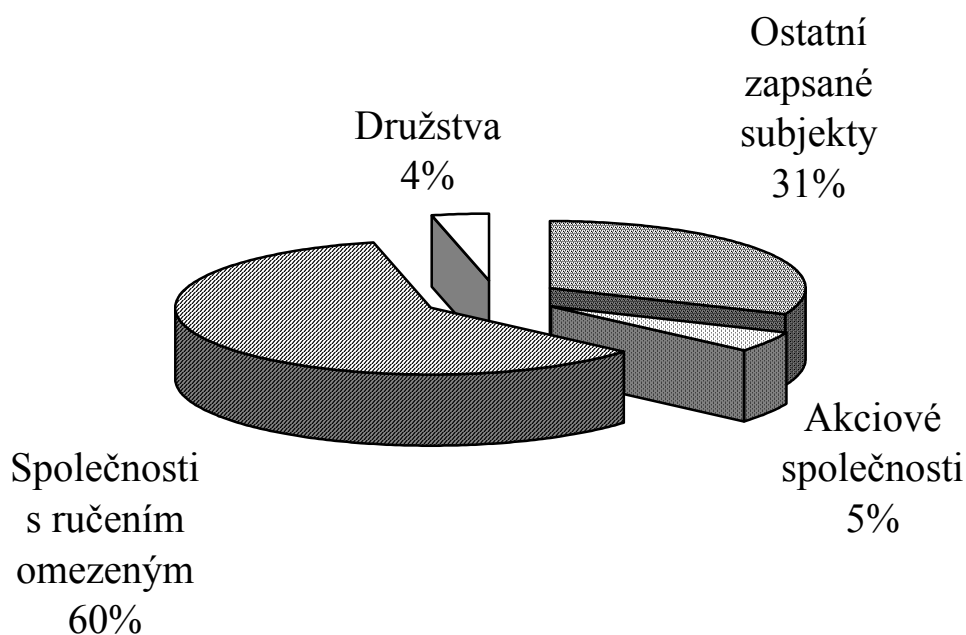
²⁶ V postavení statutárních orgánů společnosti jde pouze o fyzické osoby, jež jsou oprávněny k obchodnímu vedení společnosti, vedou seznam společníků a vztahuje se na ně zákaz konkurence. Jakkoli je označení statutárního orgánu za jednatele tradiční, je otázkou, nakolik je vhodné z hlediska právního vědomí, a zda není vnímáno spíše jako označení funkce, která stojí níže než ředitel či prokurista.

²⁷ Cit. dle (Eliáš, K. 1997; 13)

Tabulka č. 1: Podnikatelské subjekty v ČR zapsané k 31/12/2000 v obchodním rejstříku²⁸

ODDÍL	TYP PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTŮ	POČET	% Z CELKU
A	samostatně podnikající FO, veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, státní podniky a jiné právnické osoby, o nichž zákon stanoví, že se zapisují do obchodního rejstříku	9 9194	31
B	akciové společnosti ²⁹ a komanditní společnosti na akcie	15 350	5
C	společnosti s ručením omezeným	190 325	60
Dr	družstva a ostatní družstevní organizace	11 103	4
	Celkem všechny zapsané subjekty	315 972	100

Graf č. 1: Podnikatelské subjekty v ČR zapsané v obchodním rejstříku k 31/12/2000

- A samostatně podnikající FO, veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, státní podniky a jiné PO, o nichž zákon stanoví, že se zapisují do obch. rejstříku
- B akciové společnosti a komanditní společnosti na akcie,
- C společnosti s ručením omezeným,
- Dr družstva a ostatní družstevní organizace.

Údaje poskytl: RNDr. Jaroslav Martaus z Ministerstva spravedlnosti ČR, za což mu děkuji.

²⁸ V obchodním rejstříku ČR bylo k 24/2/2001 evidováno (včetně vymazaných) 1636 subjektů s dodatkem Ltd. a 1334 s dodatkem GmbH. Jen pro úplnost uvádím, že k 31.12. 1999 žilo v ČR celkem 10 278 098 osob, z toho 7 871 361 bylo ve věku 20 a více let. Tj. 41 občanů ČR starších 20ti let, resp. 54 občanů bez ohledu na věk, připadá na 1 registrovanou s.r.o. (zdroj ČSÚ).

²⁹ K 1.3. 2001 se na Burze cenných papírů Praha obchodovalo s akciemi 240 a.s. (Zdroj: MF DNES, 5.3.2001, s. 17)

Tab. č. 2: Namátkou vybrané společnosti s ručením omezeným jejichž základní kapitál výrazně převyšuje zákonné minimum. Tento výpis má dle upozornění pouze **informativní** charakter.

NÁZEV	PŘEDMĚT ČINNOSTI	ZÁKLADNÍ KAPITÁL V MILIARDÁCH KČ
Coca-Cola Beverages ČR, spol. s r. o.	koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, výroba nealkoholických nápojů, instalace a opravy elektrických strojů a přístrojů, pronájem prům. zboží, výroba plastových obalů, činnost účet. poradců, vedení účet., pronájem nemov., bytů a nebytových prostor s poskytováním zákl. služeb zajišťujících řádný provoz nemovitostí.	3,3
MATSUSHITA TELEVISION CENTRAL EUROPE, s.r.o.	Koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, výroba, instalace a opravy elektronických zařízení, vč. výroby televizorů a jiných video zařízení, jejich součástí a příslušenství, výroba a dovoz chemických látek a chem. přípravků klasif. jako hořlavé, zdraví škodlivé, žíravé, dráždivé, senzibilizující.	2,7
SALB, s. r. o.	Pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor, výkon správy movitého a nemovitého majetku, zprostředkovatelská činnost v oblasti obchodu, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej	0,5
UNILEVER ČR, spol. s r. o.	Průzkum trhu, výroba nealkoholických nápojů, výroba mléčných výrobků, výroba mýdla, výroba kosmetických přípravků, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje, prodej, výroba jedlých tuků, podnikání v oblasti nakl. s nebezp. odpady.	0,5

Zdroj: Obchodní rejstřík dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti (1.3.2001).

Tabulka č. 3: Minimální výše základního kapitálu u subjektů odpovídajících naší společnosti s ručením omezeným k 1.4.1996. (Je-li údaj zjištěn k jinému datu, je to uvedeno v závorce)³⁰.

ZEMĚ	POČET SPOLEČNOSTÍ	MINIMÁLNÍ (PŘÍP. MAXIMÁLNÍ) ZÁKLADNÍ KAPITÁL [USD]	ZEMĚ	POČET SPOLEČNOSTÍ	MINIMÁLNÍ (PŘÍP. MAXIMÁLNÍ) ZÁKLADNÍ KAPITÁL [USD]
Argentina	nezjištěn	nestanoven	Malajsie	nezjištěn	Nestanoven
Belgie	211 300	26 000	Mexiko	nezjištěn	1 500
Bolívie	nezjištěn	11 000	Nizozemsko	310 000 (1992)	25 000
Bulharsko	nezjištěn	800	Paraguay	nezjištěn	3
ČR	nezjištěn	3 500; 7000(2000)	Polsko	nezjištěn	440
Dánsko	61 000 (1990)	35 000	Portugalsko	180 000 (1990) (odhad)	3 000
Egypt	nezjištěn	15 000	Rakousko	91000	50 000
Francie	321 000 (1992)	10 000	Rumunsko	nezjištěn	60
Chile	nezjištěn	nestanoven	Rusko	230 000	1 500
China	nezjištěn	závisí na předmětu činnosti	Řecko	nezjištěn	700
Indonézie	nezjištěn	nestanoven	Saudská Arábie	nezjištěn	14 000
Irsko	93 000 (1987)	nestanoven	Singapur	nezjištěn	nestanoven
Itálie	390 000 (1991)	14 000	SRN	750 000	30 000
Japonsko	746 000 (1989)	30 000	Španělsko	50 000(1988) (odhad)	3 800
Jižní Korea	3 300 (1990)	13 000	Švýcarsko	4 500	17 000 max. 1 700 000
Kanada	400000(1979)	nestanoven	Tchaj-wan	nezjištěn	20 000
Kuvajt	nezjištěn	350 000	Uruguay	nezjištěn	1000 max. 190 000
Lichtenštejnsko	nezjištěn	40 000	USA	nezjištěn	nestanoven
Lucembursko	nezjištěn	18 000	VB	1 100 000	nestanoven
Maďarsko	nezjištěn	9000	Venezuela	nezjištěn	120 max. 12 000

Zdroj: (Lutter, M. 1998; 9). V kursu 1USD=35CZK. Nejméně ZK žádá Paraguay nejvíce pak Kuvajt.

³⁰ ČR vykazuje 11. nejnižší číslo, pokud nepočítáme země, kde minimální ZK není stanoven (9 zemí a Čína). Pokud bychom uvažovali s dnešní sumou 200 000,- Kč, ČR poklesne na 12. příčku.

3. Poznámky k srovnávací metodě

Předmětem této diplomové práce je právní úprava společnosti s ručením omezeným, systematicky spadající do obchodního práva. Úkolem, jenž má být řešen, je porovnání české úpravy *SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM* s přístupem užívaným v angloamerické právní oblasti. Předmětem zkoumání bude *SPOL. S R. O.* a její párový pojem v *COMMON LAW*. Výzkum byl uskutečněn pomocí srovnávání. Z tohoto důvodu je nutné učinit několik metodologických poznámek o srovnávací metodě a o předmětu zkoumání.

3.1 Postup srovnávání

Srovnávací právní věda je plnohodnotnou součástí obecné právní nauky. Slouží jako nástroj poznání odlišných právních systémů a bohaté využití nachází jak v právní teorii, tak v legislativní praxi. Postup srovnávání je postupem induktivním a předpokládá vymezení tří základních prvků, jimiž jsou *comparatum*, *comparandum* a *tertium comparationis*³¹. *Comparatem* rozumíme východisko, resp. základnu srovnávání, za *comparandum* považujeme to, co je s *comparatem* srovnáváno. *Tertium comparationis* je sjednocujícím prvkem komparace, tvoří pojmové pole, uvnitř kterého jsou *comparatum* a *comparandum* srovnatelné. Srovnávání pravidelně vyžaduje vytvoření metapojmů, které doslovně nenajdeme ani v jednom ze srovnávaných právních řádů. Jedině použití metapojmů totiž v řadě případů umožní dosáhnout srovnatelnosti.³²

Comparatem je zpravidla součástí vlastního právního řádu a s ním je jako *comparandum* srovnávána příslušná oblast cizího právního řádu. Ale proces srovnávání je nutně oboustranný (*comparatum* se mění v *comparandum* a naopak), a proto nejdůležitějším prvkem analýzy je *tertium comparationis*, logický relátor mezi srovnávanými prvky. Tento klíčový prvek se nemění.

Závažnou otázkou spojenou s komparací je reprezentativnost. Nepochybně je třeba dbát na výběr spolehlivých a co nejúplnějších pramenů. Na druhé straně zůstává rovněž zjevné, že komparace je vždy do jisté míry neúplná. Právní řády se

³¹ Srov. (Knapp, V. 1996; 3 a 38). Doslova: výchozí bod srovnávání, to co má být srovnáváno a třetí prvek srovnávání. Za pomoc při překladu zde děkuji paní Mgr. Marii Šedové.

neustále vyvíjejí, avšak srovnání probíhá v určitém časově fixovaném momentu. Tuto skutečnost je třeba mít na paměti při vytváření plánu výzkumu, při jeho vlastním provádění i při formulování závěrů. Dále platí, že srovnávání probíhá v režimu vědomé nevědomosti a užívanou metodou je zde indukce nikoli úplná, ale reprezentativní³³. A je nutno připomenout další rys komparace. Srovnávání je vždy do určité míry subjektivní.³⁴ Vztah podobnosti mezi srovnávanými objekty je vytvořen pozorujícím a stručně řečeno, tam, kde jeden pozorovatel konstatuje podobnost, jiný dospěje k závěru o různosti. Je proto nutné obezřetně formulovat závěry a pečlivě definovat podmínky jejich platnosti.

Existují také různé typy komparativních výzkumů. Předmětem srovnání mohou být dva nebo více právních řádů, srovnávat lze právní řády současné či historické a srovnávání může probíhat v rámci jednoho nebo více států. Srovnávání lze provádět na mikro nebo makro úrovni a srovnávat můžeme dle oborů právního řádu nebo dle jednotlivých institutů.

Na základě výše uvedených kritérií lze vymezit předmět této diplomové práce takto: jedná se o bilaterální komparaci současnou s cizím prvkem. Srovnávány budou právní normy upravující *SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM*. *COMPARATEM* bude platná úprava společnosti s ručením omezeným v právním řádu ČR a *COMPARANDEM* bude odpovídající platná právní úprava ve Velké Británii. *TERTIEM COMPARATIONIS* budou následující pojmy českého právního řádu: *pojem společnosti s ručením omezeným, základní kapitál, ručení, účast společníků, vklady, obchodní podíl, práva a povinnosti společníků, vznik a zánik společnosti, její vnitřní struktura a manipulace se základním kapitálem*. Na základě zjištěných poznatků budou formulovány některé úvahy *de lege ferenda*.

³² Např. pojem trust je výrazem angloamerického práva a nemá reálného korespondenta v právu kontinentálním, a proto je třeba vytvořit příslušný metapojem a pomocí něj hledat odpovídající prvky v kontinentálním pr. řádu.

³³ Srovnej v (Knapp, V. 1996; VI.).

³⁴ Opakovaně na to upozorňuje (Knapp, V. 1996; 37, 40 a nepřímě na straně 3).

3.2 „Anglické právo” - zvláštnosti *comparanda*³⁵

COMPARANDEM k české právní úpravě bude úprava platná na území Velké Británie³⁶, *COMPARANDEM* v širším smyslu budou některé obecné rysy úpravy v angloamerické právní oblasti. Není zde místo k hlubšímu rozboru odlišností od kontinentálního práva, proto jen zopakují postřeh francouzského komparacionisty René Davida:

„Právo pokládají Angličané za něco velmi konkrétního. Je to soubor pravidel, které vypracovaly soudy pro rozhodování sporů. **Právní pravidlo tedy pro ně není** [tak jako v právu kontinentálním] **vzorem společenských vztahů**“ [který má poučit jednotlivce o tom, jak se má chovat]³⁷.

Anglickému³⁸ právnímu myšlení je cizí přijmout mimozkušnostní všeobecné racionální kategorie a zásady, protože právní předpis představuje v očích anglického právníka jistou zkonstatělost a přísnost.

„Kontinentální právo se jeví jako uzavřený právní systém, ve kterém zákonodárce teoreticky všechno předvídal... ...Anglické právo je otevřeným systémem. Angličtí právníci upřímně doznávají, že se neustále vyvíjí, že jeho vývoj není dokončený.“³⁹

Základní dělení anglického práva vychází z používání odlišných procesních postupů ochrany práv. Přetrvávají stále rozdíly mezi pravidly „*COMMON LAW*“ a pravidly „*EQUITY*“. Pro existenci práva není ani tak důležité jeho deklarování v právním předpisu jako spíše účinná možnost vynucení, vyjádřená v zásadě „*REMEDIES PRECEDE RIGHTS*“ (opravné prostředky předcházejí právům).

Z uvedených faktů pramení závažné metodologické důsledky. Odlišné pojetí pramenů práva a důraz na procedurální aspekty na úkor aspektů hmotně právních jsou (vedle toho, co se velmi zjednodušeně nazývá „soudcovská tvorba práva“) charakteristickými rysy angloamerické právní oblasti, patří mezi její stylové prvky. Role zákonů a kodexů je v angloamerické oblasti relativně málo význam-

³⁵ Je známo, že Anglie je geograficky pouze jednou z částí VB. Pokud zdejší právní systém nazveme „anglickým“, dopouštíme se zjednodušení *pars pro toto*, které pramení z faktu, že kořeny současného právního systému VB leží v její historické části – Anglii. Podobně je tomu s výrazem *COMMON LAW*, který je jednou ze součástí právního řádu VB, ale angličtina tak označuje jako *pars pro toto* i celou oblast angloamerické právní kultury, založené na nepsaných pramenech s výraznou rolí precedentů a procesního práva. Pokud nebude uvedeno něco jiného, budu v této práci v širším významu používat adjektiva *angloamerický*, platný právní řád VB budu označovat zkráceným názvem *britské právo*. Platné právo USA budu označovat jako právo USA, přičemž budu mít na mysli právo platné pro celé území, a tedy pohled federální.

³⁶ (David, R. 1972; 10) označuje anglické právo za prototyp právního systému, klíč k rodině Common law.

³⁷ (David, R.1972; 15). Zvýraznil HB.

³⁸ Ale skotské právo stojí na kontinentální koncepci.

ná⁴⁰. Princip aplikace práva je spíše induktivní, (oproti deduktivnímu přístupu kontinentálnímu).⁴¹

Je proto třeba daleko více sledovat to, čemu se říká „*LAW IN ACTION*“ oproti „*LAW IN BOOKS*“.⁴² „Pramenem anglického práva je množství „*LEGAL RULES*“, právních pravidel, jež jsou zjišťována analýzou odůvodnění vynášených rozsudků („*RATIO DECIDENDI*“) vyšších soudů v Anglii“.⁴³ Mezi působícím právem a jeho jazykovým vyjádřením je výrazná diference a my vidíme, „*jak málo užitku může přinést pouhé srovnávání zákonných textů*“.⁴⁴ Z uvedené diference vyplývá, že vědecká komparace nemůže abstrahovat od kontextu společenských vztahů, v nichž právo působí⁴⁵. Tento „sociologický“ přístup je nutný, má-li komparace přinést žádoucí výsledky. Dále je zjevné, že při studiu anglické úpravy nevystačíme se studiem izolovaných pojmů. Je nutné vycházet z důkladného studia angloamerické koncepce práva a příslušné odvětví studovat komplexně s jeho přesahy a návaznostmi. Tento závěr také jasně stanoví meze textu, jenž právě čtete.

ZVLÁŠTNOSTI ANGLICKÉHO SOUKROMÉHO PRÁVA

Vnitřní členění právního řádu patří mezi projevy právní kultury⁴⁶. Pro angloamerickou oblast je typické členění založené na institucích a žalobách, které tyto instituce chrání.⁴⁷ Právními institucemi se „*zpravidla rozumí ucelené soubory (množiny) právních norem, které upravují společenské vztahy vnímané jako celek*“⁴⁸

Právní institucí zkoumanou v této diplomové práci bude anglické „*COMPANY LAW*“. Pro plné pochopení důsledků popisovaných řešení by bylo nutné hlubší porozumění některým otázkám osobního statusu, zkoumání kategorie vlastnictví, specifik smluvního práva a ohled na režim soudní ochrany uvedených institucí. Takto vytčený úkol lze splnit za daných okolností jen zčásti. Z hlediska právní úpravy české je velmi důležité si uvědomit několik významných odlišností. Ostrá hranice vedená mezi soukromým a veřejným právem je anglickému právu cizí a

³⁹ (David, R.1972; 27).

⁴⁰ A nic na tom nemění výrazný poválečný vzestup počtu vydaných (psaných) zákonů. Soudní praxe často vede k vyřazení mnohých zákonů z užívání *via facti*. Přijímané zákony jsou často kazuistické a do svého textu přejímají pravidla, která vykrytalizovala z precedentů,

⁴¹ Srovnej (Klokočka, V. 1996; 76-77)

⁴² Srovnej (Knapp, V. 1996; 14 a 41)

⁴³ citováno dle: (Klokočka, V. 1996; 80).

⁴⁴ (Knapp, V. 1996; str. 42).

⁴⁵ opakovaně (Knapp, V. 1996; 4, 31, 34, 36, 41, 42, 47).

⁴⁶ (Knapp, V.1996; 67).

⁴⁷ Srovnej (Klokočka, V. 1996; 77-78) a podobně i (Knapp, V. 1996; 108).

rovněž obchodní právo je pojmem analytickým⁴⁹. Anglické právo pohltilo v 18. století „*LEY MERCHANT*“, resp. „*LEX MERCATORIA*“ a udělalo z něj právo, které se používá všeobecně⁵⁰. Je nezbytné pamatovat na skutečnost, že pojem právnické osoby chápe anglické právo poněkud odlišně od pojetí kontinentálního. Pojem právních zásad se v angloamerickém právním prostředí vyznačuje zvláštním rysem. Vedle obvyklého interpretačního užití působí v důsledku precedenční doktríny některá z těchto pravidel normativně (např. „*EQUITY FOLLOWS LAW*“⁵¹). A můžeme připomenout další odlišnosti. Pojem „*PROPERTY*“ se nekryje s českým pojmem *MAJETEK*⁵², což má například vliv na pojetí obchodního podílu⁵³. Koncepce vlastnictví půdy vykazuje rovněž své zvláštnosti⁵⁴.

„*COMPANY LAW*“ [PRÁVO OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ]

Pro anglické právo je charakteristické, že se nedělí na široce definovaná odvětví řízená jednotným kodexem. Typické je členění podle právních institucí. „*COMPANY LAW*“ je jednou z takových částí anglického práva. Upravuje právní status „*COMPANY*“, která je chápána jako zvláštní druh korporace, známé minimálně již od středověku. Legislativně je tato oblast upravena zákony zvanými „*COMPANIES ACT(S)*“, které jsou rozsáhlé a mají kazuistickou povahu. „*COMPANY LAW*“ reguluje tzv. „*REGISTERED COMPANIES*“, což jsou jednotky vybavené právní subjektivitou, které vznikají jak ke komerčním, tak k nekomerčním účelům.

COMPANY LAW bylo v posledních dvaceti letech vystaveno značnému harmonizačnímu tlaku ze strany ES, což se mj. projevilo v nevídaném veletoci, při kterém byla změněna logika tohoto odvětví. „*PRIVATE COMPANY*“ byla označena za základní druh „*COMPANY*“, aby bylo možno splnit restriktivní požadavky kladebné evropským právem na veřejně obchodovatelné společnosti, **Zvláštním druhem společnosti, který je přísněji regulován, se stala *PUBLIC COMPANY***⁵⁵. Dříve byla základním typem „*PUBLIC COMPANY*“ a zvláštní pravidla platila pro „*PRIVATE COMPANY*“. Nicméně prostupnost úpravy obou typů obchodní společnosti je znač-

⁴⁸ Srovnej (Knapp, V. 1996; 108).

⁴⁹ srovnej (Knapp, V. 1996; 71), nebo (Klokočka, V. 1996; 77)

⁵⁰ srovnej (David, R. 1972; 119).

⁵¹ (Knapp, V. 1996; 61).

⁵² Knapp, c.d., str. 174 a tabulka na str. 177.

⁵³ Knapp, c.d., str. 178.

⁵⁴ Vyplyvající z unikátního faktu, že zdejší státnost je po mnoho staletí nepřetržitá.

⁵⁵ Musíme ale dodat, že britské *COMPANIES* měly vždy z kontinentálního pohledu hybridní povahu a necitlivé zavedení kontinentální legislativy by mělo dalekosáhlé nezamýšlené a nežádoucí důsledky.

ná, resp. mnohem větší než v případě naší společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti (například akcie je jen zvláštním druhem „*share*“ – podílu a na veřejně neobchodovatelný podíl „*PRIVATE COMPANY*“ lze vystavit cenné papíry „*SECURITIES*“ atd.). Anglická právní literatura tradičně pojednává o obou typech společností dohromady a monografie se vyskytují zřídka. Vypreparovat z textů žádoucí části klade na čtenáře značné nároky a vzhledem k zásadní odlišnosti právního systému Spojeného království nemůže být toto srovnání bez jeho hluboké znalosti nikdy úplné.

3.3 Vyplývající závěry

S přihlédnutím k výše uvedenému lze nyní přikročit k vlastnímu srovnávání. Postup bude následující: Nejdříve pojednám o „*COMPANY LAW*“ jako o širším právním prostředí a teprve poté začnu popisovat anglickou úpravu „*PRIVATE COMPANY (LIMITED BY SHARES)*“ v rámci pojmů vymezených na základě našeho právního řádu. Získané poznatky o *PRIVATE COMPANY* shrnu a zformuluji rozdíly proti české právní úpravě.

4. „Company Law“ [Právo obchodních společností]

V této kapitole provedu nejdříve seznámení s právními formami podnikání dle anglického práva. Po nutné odbočce k pojetí právnických osob v anglickém právu bude následovat vlastní představení anglického práva obchodních společností. Následovat bude úvodní představení *PRIVATE COMPANY*. Na závěr budou uvedeny základní rozdíly mezi *PUBLIC* a *PRIVATE COMPANY* a je popsána procedura zápisu do *REJSTŘÍKU SPOLEČNOSTÍ*.

4.1 Právní formy podnikání⁵⁶

Pokud chce osoba podnikat podle anglického práva, může působit jako „*SOLE TRADER*“⁵⁷ a jednat zcela na vlastní účet a být vystavena neomezené odpovědnosti za své jednání. Častěji ale dochází ke spojení za účelem založení podniku („*BUSINESS*“) ⁵⁸. Podle rozsahu zamýšlené činnosti se lze rozhodnout pro různé právní formy podnikání. „*PARTNERSHIP*“ (partnerství) označované jako „*FIRM*“⁵⁹ nabízí přijatelnou formu podnikání pro malou skupinu osob (nejvíce 20), v níž panuje důvěra (trust) a víra (confidence) ve spolehlivost partnerů⁶⁰. Partneři jsou společně a nerozdílně odpovědní bez omezení. To může odradit osoby, které chtějí investovat do podnikání bez aktivní účasti. U „*LIMITED PARTNERSHIP*“⁶¹ (partnerství

⁵⁶ (Rose, F. 1995: 1) nebo (Maitland-Walker, J. 1993; 443-448).

⁵⁷ Párovým českým pojmem je „živnostník, podnikající jako fyzická osoba“. „*SOLE TRADER*“ nemá zvláštní povinnost vést jiné účetnictví než daňové a nemusí je také podrobit auditu či veřejně zpřístupnit. Pokud nepodniká v poskytování služeb jako konzultace a poradenství, při nichž je pojištěn, riskuje ztrátu veškerého soukromého majetku, (Maitland-Walker, J. 1993; 443-444).

⁵⁸ Slovo „*BUSINESS*“, které v úzkém významu pojmenovává obchodní aktivity, se běžně užívá v širším slova smyslu (i v našem významu slova podnikání) jako samostatná činnost vykonávaná za účelem dosažení zisku. Jde o polysém, který také označuje podnik.

⁵⁹ *COMPANIES ACT 1985*, ss. 716-717. Tato forma podnikání byla poprvé umožněna na základě *PARTNERSHIP ACT*. Pro určité profese (právníci, účetní) byla povinnou formou podnikání. Partnership vzniká automaticky, bez dalších formalit. Pokud není uzavřena žádná dohoda partnerů, řídí se jejich práva a povinnosti *PARTNERSHIP ACT 1890*, který partnerství nazývá „*FIRM*“. Partneři jsou osobně odpovědní a podle Anglického práva není partnerství právnickou osobou (ve Skotsku právní subjektivitu má). Každý z partnerů je zástupcem ostatních a má právo jednat za společnost. Vzájemné dohody partnerů o rozdělení kompetencí nemají vliv na vztahy mezi „*FIRM*“ a třetími osobami. Srovnej: (Maitland-Walker, J. 1993; 444-445).

⁶⁰ Fakt, že čeština nemá schopnost rozlišení mezi pojmy *confidence* a *trust*, dokumentuje odlišnost právní tradice.

⁶¹ Je vytvářeno a musí být registrováno podle *LIMITED PARTNERSHIP ACT 1907* (LPA 1907). Ale- spoň jeden z partnerů je „general partner“ (český párový pojem je „komplementář“) a nese břemeno neomezené odpovědnosti za závazky společnosti. Avšak *general partner* může být i právnická osoba, ale to je ve VB poměrně neobvyklé. Tato forma podnikání je volena z daňových důvodů. Limited partner nesmí zasahovat do řízení společnosti a nesmí za ni jednat pod sankcí uvalení neomezené odpovědnosti. Srovnej: (Maitland-Walker, J. 1993; 445-446). Ani limitovanému part-

s omezeným ručením) je odpovědnost „*SLEEPING*“⁶², resp. „*LIMITED PARTNERS*“ omezena. Tato forma podnikání se však příliš nerozšířila.

4.2 Exkurs: Právnícké osoby v anglickém právu

Anglické právo dlouho odmítalo připustit možnost vytváření soukromých podnikatelských právníckých osob⁶³. Průlomem se v této oblasti stal známý případ *Solomon vs. Solomon (1897)*, ve kterém Sněmovna Lordů, jako v zásadě nejvyšší odvolací soudní orgán, uznala společnost za právní subjekt odlišný od jednotlivých podílníků. Při projednávání zmíněného případu bylo řečeno:

Společnost je podle práva osobou odlišnou od upisovatelů, kteří podepsali smlouvu o založení, a ačkoli se může po inkorporaci stát, že „podnik“ je stejný jako před ní a že tytéž osoby jsou manažery a zisk plyne do stejných rukou, není společnost podle práva zástupcem upisovatelů nebo jejich trustee⁶⁴. Ani upisovatelé jako podílníci nejsou odpovědní v žádné podobě či formě s výjimkou odpovědnosti v rozsahu a způsobu uloženém zákonem.⁶⁵

Toto rozhodnutí bylo chápáno jako velmi kontroverzní a soudní praxe se přiklonila k jeho mírnější aplikaci, a proto pravidlo nadále platí s celou řadou výjimek, které dovolují „zvednout závoj“ příkrývající společnost. V každém případě nese „*COMPANY*“ jako druh korporace následující rysy:

- a) trvalá existence bez ohledu na smrt podílníků či ředitelů;
- b) společnost vlastní svůj majetek. Zájem podílníků je zprostředkován jejich podíly a věřitelé mají pohledávky za společností, nikoli za podílníky;
- c) „*COMPANY*“ může být žalována;
- d) může vytvářet tzv. „*FLOATING CHARGE*“ (neinkasované zástavní břemeno)⁶⁶;
- e) podílníci omezeně ručí za závazky do výše nesplacené nominální hodnoty svých podílů nebo do výše svých garancí;
- f) inkorporace přináší daňové výhody a podněcuje investiční aktivitu⁶⁷.

nerství není přiznána samostatná subjektivita. Srovnej: (Schmitthoff, C. M. 1976a; 2, 32 a zejm. 163).

⁶² „Tichý partner“. Dle české právní terminologie je párovým pojmem spíše komanditista než tichý společník.

⁶³ Ačkoli je nepochybné, že prvním právním subjektem, který nesl všechny podstatné rysy právnícké osoby založené pro podnikatelské účely, byla britská *Východoindická společnost*, založená v roce 1600.

⁶⁴ *Správce majetku* - osoba, která se zavázala držet a spravovat čestně a moudře majetek ve prospěch jiné osoby či osob nebo jiného určitého cíle povoleného zákonem. Za tímto účelem se *trustee* stává legálním vlastníkem majetku. (Adam, J.H. 1995; 593).

⁶⁵ Citováno dle (Rose, F. 1995; 34-35 a 114-115).

⁶⁶ Jde o zvláštní instituci anglického práva, která je vynutitelným ekvitním závazkem. „*FIXED CHARGES*“ jsou závazková břemena uvalená na konkrétní aktiva. Pokud pohledávka dospěje, promění se ve „*FIXED EQUITABLE CHARGES*“. Viz (Adam, J.H. 1995; 120).

Cenou za získání oddělené právní subjektivity je nutnost splnění zákonných požadavků (registrace, zaplacení registračních poplatků a uložení listin a účetnictví u *MATRIKÁŘE SPOLEČNOSTÍ...*). Mezi další uváděné nevýhody inkorporace patří zřizovací náklady a zvýšení nákladů na administrativu a účetnictví. Pokud samostatný podnikatel vytvoří společnost a stane se ředitelem, je vázán fiduciární povinností, nesmí zatajovat zisk a nesmí užít své pravomoci pro jiný předmět činnosti. Plnění této povinnosti může být vynuceno valnou hromadou a společnost se může stát předmětem šetření ministerstva obchodu. Špatně řízená společnost může být nepřátelsky převzata a zaměstnanci raději pracují pro vítěze než pro poraženého. A nakonec dodejme, že v případě bankrotu může být bývalý majitel obviněn z podvodného obchodování.

DOKTRÍNA *ULTRA VIRES*⁶⁸

Ve své čisté podobě je pojem *ULTRA VIRES* definován jako překročení pravomoci. Pokud společnost uzavře smlouvu na plnění, které není zahrnuto v jejím předmětu činnosti, jak je uveden v zakládací listině – *MEMORANDU*, potom je taková smlouva mimo oprávnění společnosti, tj. *ULTRA VIRES*, a je neplatná⁶⁹.

Doktrína *ULTRA VIRES* sloužila dvěma cílům. Podílníci (*SHAREHOLDERS*⁷⁰), kteří investovali peníze do společnosti, oprávněně předpokládají, že tyto prostředky budou užity k dosažení účelů, pro něž bylo vložení peněz vyžádáno a že nebudou vloženy do nepředpokládaných projektů. Stejně tak poskytovatel úvěru je oprávněn posuzovat „úvěruschopnost“ společnosti na základě zjištění registrovaných předmětů činnosti a rozdělení pravomocí.

Sestavovatelé *MEMORAND* (za souhlasu soudů) se díky své vynalézavosti významně podíleli na erozi této doktríny, protože formulovali oprávnění odchýlit se od předmětu činnosti nebo vymezili jeho pole velmi široce. Definitivní oslabení doktríny *ultra vires* přineslo přijetí první směrnice EHS o obchodních společnostech (1968). Zde se v článku 9(1) praví:

⁶⁷ (Rose, F. 1995; 36).

⁶⁸ (Rose, F. 1995; 44) či (Maitland-Walker, J. 1993; 447).

⁶⁹ Srovnej (Adam, J.H. 1995; 595) nebo (Schmitthoff, C. M. 1976a; 84-85, 124) nebo (Rose, F. 1994; 44).

⁷⁰ Ale také akcionáři, či doslovně „držitelé podílů“. Příčinou potíží je zde slovo „share“, které značí jak akcii, tak podíl v PrC.

*Jednání orgánů společnosti společnost zavazují, i když tato jednání nespádají do mezí předmětů činnosti společnosti, ledaže by tato jednání překročila oprávnění, která zákony těmto orgánům udělují, nebo která jim umožňují udělit*⁷¹.

Nutno také poznamenat, že s postupujícím časem doktrína *ultra vires* stále méně chránila podílníky a věřitele a spíše se stala překážkou, která mohla nečekaně ohrozit platnost operací nepochybně „*INTRA*“ *VIRES*. Pravidlo „*ULTRA VIRES*“ bylo fakticky zrušeno harmonizačním „*COMPANIES ACT*“ z roku 1989. Předmět činnosti nyní může být velmi široký a detailní nebo může být určen jako podnikání/obchodování („*CARRY ON BUSINESS*“) obecné obchodní společnosti („*GENERAL COMMERCIAL COMPANY*“), která může obchodovat či podnikat v tomto smyslu bez omezení a má oprávnění činit všechny kroky, které jsou spojeny s tímto podnikáním či obchodováním (*C.A. 1985. s. 3A*)⁷². A tak je nyní společnost vázána akty ředitelů, a to i v případě, že třetí osoba nebyla v dobré víře⁷³.

4.3 Anglické obchodní společnosti

Praktickou alternativou k výše uvedeným možnostem je založení společnosti – „*COMPANY*“. Společnost může vzniknout na základě královské zakládací listiny či zákona, ale obvyklou metodou vzniku je registrace podle *Zákonů o společnostech*⁷⁴ - „*COMPANIES ACTS – C.A.*“. Základním zákonem v oblasti „*COMPANY LAW*“ je „*COMPANIES ACT*“ z roku 1985. Tento zákon reaguje na harmonizační požadavky nařízení ES a také shrnuje předcházející legislativní vývoj⁷⁵. Dalšími důležitými předpisy upravujícími zmíněnou oblast jsou „*INSOLVENCY ACT*“ (IA) z roku 1986 a „*FINANCIAL SERVICES ACT*“ (FSA.) přijatý v roce 1986. Harmonizace

⁷¹ „*Acts done by the organs of the company shall be binding upon it even if those acts are not within the objects of the company, unless such acts exceed the powers that the law confers or allows to be conferred on those organs*“. FIRST COUNCIL DIRECTIVE of 9 March 1968 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent throughout the Community (68/151/EEC) Article 9 (1). Zdroj: <<http://europa.eu.int/eur-lex>>. Český obchodní zákoník nyní ve svém § 13 odstavci 4. uvádí: „*Je-li podnikatelem právnická osoba, je vázána vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem, i když překročil rozsah jejího předmětu podnikání, ledaže jde o jednání, které překračuje působnost, kterou tomuto orgánu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon.*“

⁷² (Rose, F. 1995; 45) nebo (Maitland-Walker, J. 1993); 449 nebo (Lutter, M. 1998); 58, ale i (Powell, R. 1996; 71).

⁷³ Doktrína *constructive notice*, tedy nepřímého oznámení. Viz (Lutter, M. 1998; 24 a 58).

⁷⁴ K tomu viz přehlednou tabulku „*The Organisation of Business in Great Britain*“ in (Schmitthoff, C. M. 1976a; 2)

⁷⁵ *COMPANIES ACT 1948, C.A. 1967, C.A. 1976a, C.A. 1980, C.A. 1981 C.A. 1983.*

v rámci ES si dále vyžádala vydání „*COMPANY ACT*“ z roku 1989 a „*CRIMINAL JUSTICE ACT*“ z roku 1993⁷⁶.

REGISTROVANÉ SPOLEČNOSTI⁷⁷

Základní otázkou, která musí být zodpovězena zakladateli při uvažování o založení společnosti, je otázka ručení za vzniklé závazky. Podílníci „*UNLIMITED COMPANY*“ těží z výhod inkorporace, ale jejich osobní odpovědnost k věřitelům společnosti je neomezená⁷⁸. Z těchto důvodů mnoho společností raději působí jako „*LIMITED COMPANY*“. Jejich ručení je omezeno, a to buď do výše nominální hodnoty podílů („*LIMITED BY SHARES*“), nebo (méně obvykle) na sumu poskytnutých garancí („*LIMITED BY GUARANTEE*“), kterými se zakladatelé zavázali přispět pro případ likvidace společnosti. Garance se stává aktivní v případě nadcházející likvidace. „*GUARANTEE COMPANY*“ v čisté podobě (tj. bez podílového kapitálu) je obvykle nepříjemnou formou pro běžné podnikatelské cíle, ale velký počet sdružení sledujících nekomerční cíle využívá tento typ organizace. Jde například o profesní a obchodnická sdružení, výzkumná sdružení zřízená podniky, sdružení pro poskytování vzájemných informací, pro vzájemné pojištění, sportovní a společenské kluby atd. V mnoha případech *guarantee companies* dosáhnou u ministerstva obchodu („*BOARD OF TRADE*“) výjimku uvádět za názvem slovo „*LIMITED*“⁷⁹. Díky striktním pravidlům pro veřejné společnosti se jedná většinou o PrC⁸⁰.

Jestliže příslušná smlouva o sdružení („*MEMORANDUM OF ASSOCIATION*“) uvádí, že jde o veřejnou společnost - „*PUBLIC LIMITED COMPANY*“⁸¹, je společnost takto registrována (a zmíněná slova, obvykle vyjádřená zkratkou PLC, musí být uvedena za názvem). Ostatní registrované společnosti jsou soukromými společnostmi „*PRIVATE COMPANIES – PRCs*“. Soukromé společnosti s omezeným ručením (jejich název končí slovem „*LIMITED*“ nebo zkratkou „*LTD.*“) nesmí veřejnosti

⁷⁶ Tento předpis řeší především problémy insider dealing

⁷⁷ (Rose, F. 1995; 1-2). Srov. také (Gower, L. 1996; 266-267), (Morse 1996; 37-50), (Thomas, R. 1992; 1-2).

⁷⁸ Tato společnost má právní subjektivitu, ale pokud jedná v rámci svého předmětu, nesou její podílníci břemeno neomezené odpovědnosti. Podílníci nemohou bez pověření jednat za společnost a vystavovat ji odpovědnosti. (Srovnej Schmitthoff, C. M. 1976a; 31-34 a 163). Jde o nejstarší formu registrované společnosti, která ale po vydání C.A. 1948 ztratila oblibu. Po roce 1967 se znovu stala velmi populární, protože byla zbavena nutnosti zveřejnění účetnictví. K výplatě podílů není třeba souhlasu soudu. (Morse, G. 1967; 40). Přímá odpovědnost podílů končí, pokud vystoupí ze společnosti. Tyto společnosti musí být registrovány jako PrC. (Boyle, A. J. 1992; 141-142).

⁷⁹ Srovnej (Schmitthoff, C. M. 1976a; 27-30) nebo (Morse 1996; 56) nebo (Boyle, A.J. 1992; 137-141).

⁸⁰ Srovnej: (Morse, G. 1996; 39).

⁸¹ Veřejná společnost s omezeným ručením.

nabízet cenné papíry - podíly⁸² a dluhopisy. „*PRIVATE COMPANY*“ se může nechat přeregistrovat na veřejnou společnost. To lze provést v případě, že její zapsaný podílový kapitál není menší než autorizované minimum 50.000,- liber šterlinků⁸³ a pokud nejméně ¼ nominální hodnoty každého přiděleného podílu byla zaplacená. „*UNLIMITED COMPANY*“ se může přeregistrovat na „*LIMITED COMPANY*“ (a naopak) a veřejná společnost se může nechat přeregistrovat na soukromou⁸⁴. Na podílníkovi „*PUBLIC LIMITED COMPANY*“ může spočinout břemeno neomezeného ručení, pokud počet podílníků klesne pod dva⁸⁵.

4.4 „Public Limited company - PLC“⁸⁶ [veřejná společnost]

Veřejná společnost s ručením omezeným (PLC) nemusí být nezbytně společností s veřejně obchodovatelnými podíly (tj. „*quoted*“ [kótovanou] společností). Existují určité veřejné společnosti, které nejsou zapsány na seznamu Londýnské burzy cenných papírů (k tomu také viz poznámku 95 na str. 30). Avšak společnosti, jejichž běžné podíly⁸⁷ jsou kótovány na burze cenných papírů, musí nevyhnutelně být veřejnými společnostmi. Společnost je zapsána jako veřejná společnost, jen když je *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTI*⁸⁸ prokázáno, že nominální hodnota *PŘIDĚLENÉHO PODÍLOVÉHO KAPITÁLU*⁸⁹ není menší než £50.000,- nebo dosahuje jiného zákonem specifikovaného minima. Veřejné společnosti s omezeným ručením musí mít alespoň dva držitele podílů a jsou předmětem přísnější regulace než soukromé společnosti v otázce:

- a) splacení a udržování základního kapitálu;
- b) rozdělování dividend;
- c) půjček ředitelům a osobám, jež jsou s nimi spojeny;
- d) obsahu a zveřejnění účetnictví;
- e) koupě a splacení svých vlastních podílů;
- f) oznámení zájmu na podílech; a
- g) poskytování finanční pomoci při nabývání vlastních podílů.

⁸² Zde vzniká potíže, protože angličtina nerozlišuje mezi akcií a podílem – obojí nazývá share.

⁸³ C.A. 1985, sekce 118.

⁸⁴ C.A. 1985, sekce 43-55.

⁸⁵ C.A. 1985, sekce 24

⁸⁶ Srovnej (Maitland-Walker, J. 1993; 447).

⁸⁷ „Ordinary share“.

⁸⁸ „*REGISTRAR OF COMPANIES*“. Hlava *COMPANIES REGISTRY*. K tomu viz poznámku č. 96. na str. 30.

⁸⁹ Zvláštností britské úpravy je, že existuje rozdíl mezi zapsaným a mezi podílníkům přiděleným kapitálem. K tomu viz text „Základní kapitál“ na str. 34.

4.5 „*Private company (limited by Shares) - PrC*“ [soukromá společnost (s ručením omezeným do výše podílů)]

Soukromá společnost⁹⁰ je společností zapsanou podle „*COMPANIES ACT*“, která není veřejnou společností. **Klíčový rozdíl spočívá v možnosti veřejně nabízet podíly nebo dluhopisy společnosti⁹¹.** Anglické právo nemá jednoduchou definici pojmu „public“, ale existují zákonná vodítka, která toto omezení výrazně změkčují. Je stanoveno, že nabídka nebo výzva nejsou považovány za veřejné, pokud jejich pravděpodobným výsledkem (přímým či nepřímým) není stav, kdy se podíly nebo dluhopisy stanou dostupnými pro úpis nebo prodej jiným osobám, než jsou osoby, kterým byla určena nabídka nebo výzva. Například stávající držitelé podílů a zaměstnanci společnosti spolu se svými rodinami nebo stávající poskytovatelé půjček nejsou považováni za veřejnost.

Z jiného pohledu⁹² můžeme konstatovat, že jedinou nevýhodou soukromé společnosti je zákaz přístupu na kapitálový trh, který je formulován ve 170. sekci *FINANCIAL SERVICES ACT 1986*. Rozdíly mezi oběma typy společností přehledně shrnuje výčet uvedený na konci této kapitoly (str. 29).

STRUČNÁ ÚVODNÍ CHARAKTERISTIKA „*PRIVATE COMPANY*“

Na základě výše uvedeného můžeme „*PRIVATE COMPANY LIMITED BY SHARES*“ vytvořenou podle anglického práva charakterizovat jako právnickou osobu, vytvořenou jednou či více osobami (horní mez není stanovena) za účelem dosahování podnikatelského, ale i nepodnikatelského cíle. Podílníci odpovídají za závazky společnosti do výše nesplaceného podílu, který jim byl přidělen. Na řízení společnosti se tito podílníci účastní především formou hlasování o přijetí usnesení na valné hromadě. Jinak jsou jejich pravomoci přímo zasahovat do výkonu funkce ředitelů omezeny. Osoba se může stát podílníkem⁹³ tak, že podepíše „*MEMORANDUM OF ASSOCIATION*“ (a má alespoň jeden podíl) nebo pokud má alespoň jeden podíl, který na ni byl řádně převeden od stávajícího podílníka.

⁹⁰ Srovnej (Maitland-Walker, J. 1993; 448).

⁹¹ *De lege ferenda* stojí jistě za úvahu považovat za určitých okolností otázku dluhopisů (a úvěrů vůbec) za podstatnou z hlediska regulace práva obchodních společností.

⁹² (Morse, G. 1996; 44).

⁹³ (Rose, F. 1995; 18).

4.6 Základní rozdíly mezi *soukromými* a *veřejnými* společnostmi⁹⁴

- a) Veřejné společnosti musí mít alespoň dva ředitele, zatímco u soukromých stačí pouze jeden (C.A. 1985, sekce 282 (1));
- b) všechny ředitele veřejné společnosti lze ustanovit jedním rozhodnutím pouze tehdy, bylo-li to umožněno dřívějším jednomyslným rozhodnutím valné hromady ((C.A. 1985, s.292);
- c) zmocněnci („*PROXIES*“) podílníků soukromé společnosti mají stejné právo účasti a hlasování a mohou promlouvat jako nepřítomní podílníci, které zastupují;
- d) účetní záznamy se uschovávají v případě soukromé společnosti 3 roky, v případě veřejné 6 let (C.A. 1985, sekce 222 (4));
- e) termíny pro předložení a dodání účetnictví *MATRIKÁŘI* jsou v případě soukromé společnosti 10 měsíců a v případě veřejné společnosti 7 měsíců po skončení účetního období;
- f) tajemník („*SECRETARY*“) veřejné společnosti musí mít příslušnou kvalifikaci (sekce 286);
- g) smlouva o sdružení může v případě PrC vyloučit některá předkupní práva (viz C.A. 1985 sekce 89-91);
- h) striktní pravidla pro zaplacení podílů splacených nepeněžitě (*datio in solutum*) se aplikují pouze na PLC (C.A. 1985, sekce 99 an.);
- i) povinnost svolat mimořádnou valnou hromadu v případě vážných ztrát základního kapitálu platí jen pro PLC (sekce 142);
- j) pravidla pro nakládání s vlastními podíly drženými samotnou společností platí pouze pro PLC (C.A. 1985, sekce 150);
- k) pravidla omezující zástavy („*CHARGES AND LIENS*“) společnosti na její podíly omezují pouze PLC (C.A. 1985, sekce 150);
- l) pravidla omezující výplatu dividend tak, aby nebyla zmenšena čistá aktiva pod úroveň vyžádaného podílového kapitálu a nerozdělitelných rezerv, zavazují jen PLC (sekce 264);
- m) ředitelé PrC podléhají v případě finančních vztahů k vlastní společnosti méně omezením a nemají tak rozsáhlou povinnost informační otevřenosti (C.A. 1985, s. 30 an.);
- n) PLC registrované poprvé musí získat *CERTIFIKÁT* před tím, než začnou podnikat nebo si vypůjčovat;
- o) PrC může kupovat nebo splácet své vlastní podíly a snižovat tak základní kapitál (C.A. 1985, sekce 171 an);
- p) PrC může poskytnout finanční záruku na koupi svých vlastních podílů (C.A. 1985, sekce 155 an);

⁹⁴ Srovnej (Bourne, N. 1994, 4-5).

- q) PrC nepodléhají povinnosti informovat o své účasti na podílových příspěvcích dle části VI. zákona;
- r) PrC byly dle C.A. 1989 sekce 113 a 116 deregulovány např. tím, že byl dovolen písemný způsob přijímání rozhodnutí valných hromad, zmírněna byla i povinnost předkládat účetnictví před valnou hromadu a povinnost pořádání výročních valných hromad byla liberalizována zkrácením doby pro upozornění na konání setkání. PrC byla také zbavena nutnosti každoročního ustanovování auditorů;
- s) PrC může mít i jen jednoho podílníka.

4.7 Zápis společnosti *Matrikářem společností*

Registrace je podle anglického práva jednou z forem, jimiž mohou subjekty odlišné od fyzických osob získat právní subjektivitu⁹⁵. Pokud podle anglického práva *MATRIKÁŘ SPOLEČNOSTI*⁹⁶ zaregistruje společnost a vydá „*CERTIFICATE OF INCORPORATION*“, nemůže žádná později zjištěná vada zabránit zákonné existenci společnosti⁹⁷. Všechny dokumenty, které jsou nutné k registraci společnosti, jsou uloženy ve zvláštních spisech pro každou společnost. Každý může nahlédnout do rejstříku (resp. do zde vedených spisů) a uvedené údaje okopírovat. Zmíněné materiály nejsou publikovány, pouze je ve věstníku oznámeno, že údaje byly uloženy. Po zjištění, že dokumenty jsou formálně správné a že společnost má nezávadný předmět podnikání, vydá *MATRIKÁŘ* certifikát⁹⁸. Všechny změny v zapsaných údajích musí společnost oznámit, aby mohly být zapsány⁹⁹.

⁹⁵ Dalšími právními tituly zakládajícími subjektivitu jsou královský dekret (dává vzniknout tzv. „*CHARTERED CORPORATIONS*“) a výnos parlamentu („*STATUTORY CORPORATIONS*“ a „*PUBLIC CORPORATIONS*“ kde, na rozdíl od *PUBLIC COMPANY*, zisk plyne zpět do společnosti). V tomto smyslu, pak můžeme za zvl. druh korporací, vzniklých na základě Obecného veřejného výnosu (aktu) považovat „*REGISTERED COMPANIES*“ – tedy „*COMPANIES LIMITED BY SHARES*“, „*COMPANIES LIMITED BY GUARANTEE*“ a „*UNLIMITED COMPANIES*“ – viz (Schmitthoff, C. M. 1976a; 2).

⁹⁶ „*REGISTRAR OF COMPANIES*“. Hlava rejstříku společností „*COMPANIES REGISTRY*“. Vládní úředník, který odpovídá za registraci obchodních společností a vedení zápisů o nich. Vydává certifikát o zápisu (*CERTIFICATE OF INCORPORATION*) do rejstříku společností pro každou novou společnost jako potvrzení, že všechny potřebné formality byly splněny. (Adam, J.H. 1995; 496). Adam ovšem na tomto místě chybně hovoří o a. s. místo zde použitého pojmu obchodní společnost.

⁹⁷ Jak uvádí (Lutter, M. 1998; 27) zdejší právo nezná pojem nulity existence společnosti umožňující uvalení neomezeného ručení na její podílníky, která by mohla být prohlášena i v případě zjištění chyby *MATRIKÁŘE*.

⁹⁸ (Lutter, M.1998; 61).

⁹⁹ (Schmitthoff, C. M.1976a; 539-540).

ZÁPIS SPOLEČNOSTÍ ZALOŽENÝCH MIMO SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ¹⁰⁰

Cizí společnost, která chce mít místo podnikání¹⁰¹ na území Spojeného království, musí v době do jednoho měsíce po zahájení činnosti doručit *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ* k zapsání:

- a) náležitě ověřené kopie zakládacích dokumentů (a pokud nejsou napsány v angličtině, tak jejich ověřený překlad);
- b) zprávu obsahující seznam ředitelů s jejich jménem, příjmením, trvalou adresou, národností, povoláním a pozicí ve společnosti spolu se jménem tajemníka;
- c) údaje o osobě či osobách sídlících ve Velké Británii oprávněných přijímat za společnost soudní doručky a potřebná oznámení pro společnost;
- d) oficiální oznámení data vyhotovení účetní rozvahy a
- e) zákonné prohlášení o datu a místě zahájení činnosti.

MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ musí být také doručeno oznámení o změně v zapsaných skutečnostech do 21 dní poté co nastanou. Zahraniční společnosti může být také odepřeno povolení používat název společnosti pro obchodování ve Spojeném království. Zahraniční společnosti musí do 13 měsíců od konce svého účetního období předložit *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ* kopie výročních účetních zpráv, včetně účetnictví holdingové skupiny. Takto předložené účetnictví musí být až na určité výjimky obecně v souladu s britským „*COMPANY LAW*“. Zahraniční společnost musí v každém místě, kde vykonává svou činnost ve Velké Británii, a také na všech fakturách, hlavičkách dopisů a publikacích uvádět svůj název, jméno země, kde byla založena, a údaj, že její ručení je omezeno. Některé zástavy na aktiva těchto společností musí být zapsány *MATRIKÁŘEM SPOLEČNOSTÍ*.

Ačkoli pobočka nebo zastupitelská kancelář této společnosti musí být takto zapsána, společnosti vykonávající činnost prostřednictvím zástupců sídlících na území Velké Británii registrovány být nemusí.

¹⁰⁰ (Thomas, R. 1992; 2) nebo také (Maitland-Walker, J. 1993; 464-465). Používá se název „Overseas Company“, nikoli „Foreign Company“.

¹⁰¹ Tím se rozumí místo s určitým stupněm stálosti, ve kterém se nachází kanceláře.

5. „Private company (limited by shares)“

5.1 Založení společnosti¹⁰²

Společnost dosáhne právní subjektivity, je-li zaregistrována *MATRIKÁŘEM SPOLEČNOSTÍ* (C.A. 1985, sekce 10). Proto musí předložit „ústavu“ společnosti zvanou „*MEMORANDUM OF ASSOCIATION*“ (smlouva o sdružení), ve které je uveden název, sídlo, registrovaná kancelář a předmět činnosti společnosti. Memorandum musí také obsahovat formulaci o tom, že je ručení omezeno, včetně původní struktury podílů. S memorandem mohou být dále předloženy „*ARTICLES OF ASSOCIATION*“ (stanovy společnosti), které obsahují podmínky spojení podílníků. Jinak platí jako stanovy příslušná část *COMPANIES ACT 1985*- tzv. *TABLE A*. K žádosti o zapsání musí být připojen údaj o registrované kanceláři společnosti, dále jména prvních ředitelů a tajemníka společně s výslovným prohlášením o splnění zákonných požadavků.

MATRIKÁŘ SPOLEČNOSTÍ musí ověřit, zda byly splněny zákonné požadavky. Poté vydá „*CERTIFICATE OF INCORPORATION*“, ve kterém se uvádí, že společnost vznikla a že jde o *PRIVATE LIMITED COMPANY*. *CERTIFIKÁT* je nevyvratitelným důkazem shody se zákonnými ustanoveními a formulacemi v nich uvedenými (*Companies Act. 1985, s. 13*). Soudu je však uděleno právo na přezkum. Společnost může být z rejstříku vyškrtuta, např. vznikla-li pro vykonávání předmětu činnosti, který je v rozporu s dobrými mravy.

„*MEMORANDUM OF ASSOCIATION*“¹⁰³ [SPOLEČENSKÁ SMLOUVA]

Bylo již řečeno, že „*MEMORANDUM*“ ustavuje základnu existence společnosti. Uvádí základní údaje vyžadované zákonem pro vznik společnosti a pro její další činnost. „*ARTICLES OF ASSOCIATION*“ naproti tomu obsahují spíše regulaci způsobu, jímž bude společnost dosahovat svých cílů. *ARTICLES* také upravují vedení vnitřního managementu a vnitřních záležitostí společnosti. *MEMORANDUM* má vyšší „právní“ sílu než *ARTICLES* a může být změněno jen v určitých omezených případech. **Žádná z osob podepisujících memorandum nemůže mít méně než**

¹⁰² (Rose, F. 1995; 2-3. (Thomas, R. 1992; 2-3) Náležitosti nutné k založení společnosti jsou přehledně shrnuty na konci této kapitoly na straně 54..

¹⁰³ (Maitland-Walker, J. 1993; 448-450).

jeden podíl a u každého jména musí být uveden počet upsaných podílů. Jedním z nejdůležitějších údajů *MEMORANDA* je „*OBJECT CLAUSE*“ definující povahu a rozsah činnosti, kterou může společnost provádět.

Společnost nemůže provádět žádnou činnost, není-li k ní přímo nebo implicitně zmocněna *MEMORANDEM* (k tomu viz výklad o *ultra vires* – str. 24). Proto je k hlavnímu předmětu činnosti obvykle dodáváno 20 - 30 zvláštních vedlejších předmětů činnosti. Samozřejmě na základě posledního legislativního vývoje je možné zaregistrovat společnost s obecným předmětem „*GENERAL COMMERCIAL COMPANY*“ (obecná obchodní společnost). Tato společnost má z hlediska předmětu činnosti velmi široká zákonná zmocnění. *MEMORANDUM* musí být doručeno *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ* pro Anglii (Londýn) nebo Wales (Cardiff), jestliže memorandum uvádí, že registrovaná kancelář je umístěna v Anglii nebo ve Walesu, nebo *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ* pro Skotsko (Edinburgh), jestliže se kancelář nachází ve Skotsku.

Je-li *MEMORANDUM* takto doručeno, musí být podepsáno nejméně dvěma osobami, z nichž každá musí mít alespoň jeden podíl. *MEMORANDUM* může být v případě soukromé společnosti podepsáno pouze jednou osobou¹⁰⁴. Podpisem memoranda („*SUBSCRIPTION*“) se rozumí podepsání upisovatelem v přítomnosti nejméně jednoho svědka, který musí osvědčit podpis. *MEMORANDUM* může být podepsáno právníčkou osobou a není zakázáno, aby všichni nebo někteří z upisovatelů byli cizinci. *MATRIKÁŘI* je třeba také doručit prohlášení o totožnosti prvního ředitele(ů) a tajemníka společnosti.

„*ARTICLES OF ASSOCIATION*“¹⁰⁵ [STANOVY]

Řídící a správní struktura společnosti je upravena v „*ARTICLES OF ASSOCIATION*“, které ustavují smlouvu mezi každým držitelem podílu a společností. *ARTICLES* musí být vytištěny a musí být rozděleny do číslovaných odstavců (po sobě jdoucích), a jsou-li předloženy při vzniku společnosti, musí být podepsány každou osobou, jež podepsala memorandum. Formality při podepisování *ARTICLES* jsou v zásadě stejné jako u *MEMORANDA*. Vodítko pro obsahovou náplň *ARTICLES* je poskytnuto ve formě modelové úpravy pro veřejné a soukromé společnosti s omezeným ručením, známé jako *TABLE A COMPANIES ACT*. Společnost může pře-

¹⁰⁴ Stejně i (Morse, G. 1996; 52)

¹⁰⁵ (Maitland-Walker, J. 1993; 450-451).

vzít do svých stanov všechny (nejsou-li stanovy předloženy vůbec, platí *TABLE A* jako stanovy předepsané státním ministrem) nebo jen některé úpravy obsažené v *TABLE A*. Je pochopitelné, že společnosti obyčejně přebírají modelovou úpravu s modifikacemi a výhradami¹⁰⁶.

Míra, ve které společnost neaplikuje nebo modifikuje *TABLE A*, závisí na tom, zda je podrobena větším zákonným omezením uvaleným na veřejné společnosti a na poměrech a vůli držitelů podílů. Veřejné společnosti kótované na Londýnské burze mají tendenci vyloučit celou *TABLE A* a přijmout rozsáhlé *ARTICLES*, kde některá ustanovení reprodukuje *TABLE A* a jiná jsou koncipována speciálně. K přijetí obsáhlých stanov také dochází v případě, že jde o společnost ovládanou jinou zahraniční společností, nebo u společnosti s mnoha držiteli podílů, jež nesídlí ve Velké Británii tzv. „nerezidenti“). Nerezidenti upřednostňují *ARTICLES* vydané ve formě jednoho dokumentu spíše než text s odkazy na *TABLE A*. Ovládané skupiny společností často mají krátké *ARTICLES* umožňující soulad s výkonem správy ze strany mateřské společnosti.

Vždy je obtížné popisovat obecně obsah dokumentů stanovených dispoziční úpravou. Přesto však lze říci, že *ARTICLES* budou upravovat následující principiální oblasti:

- a) podílový kapitál, práva a povinnosti spojená s podíly;
- b) změny základního kapitálu, vydávání, převod a přechod podílů;
- c) průběh setkání držitelů podílů a výkon hlasovacích práv;
- d) ustanovování a výměnu ředitelů;
- e) průběh schůze ředitelů, výkon jejich pravomoci a jejich odměnu, výdaje a ostatní majetkové zájmy a
- f) obecná správní a finanční ustanovení, ustanovení o úschově zápisů a oznámení, rozdělení aktiv v případě zániku, přiznání a výplatu dividend, zacházení s rezervami a ustanovení o kapitalizaci zisku.

ZÁKLADNÍ KAPITÁL

Základní kapitál *PRIVATE COMPANY* má poněkud zvláštní povahu¹⁰⁷. Anglické právo rozlišuje „*NOMINAL CAPITAL*“ (tj. finanční sumu, na kterou je společnost oprávněna kapitál navýšit – C.A. 1985, s. 2(5)(a)), přičemž tento kapitál může zahrnovat „*ISSUED SHARE CAPITAL*“ (tj. souhrn podílů aktuálně vydaných) a „*UNISSUED*

¹⁰⁶ Zakládací dokumenty veřejné společnosti se musí v nejvyšší možné míře řídit formou předepsanou zákonem. Podílový kapitál nesmí být menší než autorizované minimum.

CAPITAL“ (tj. nevydaný kapitál). „*PAID UP* resp. *PAID IN CAPITAL*“ představuje peníze aktuálně přijaté proti vydaným podílům a „*UNCALLED CAPITAL*“ představuje finanční sumu, kterou podílník dluží. „*RESERVE CAPITAL*“ je nesplacený „*UNCALLED*“ kapitál, který má společnost k dispozici pouze tehdy, když vstupuje do likvidace. Zmiňovanou zvláštností je právě nevydaný „*UNISSUED*“ kapitál, který umožňuje, pokud je to uvedeno v „*ARTICLES*“, navyšovat základní kapitál bez změny „*MEMORANDA*“¹⁰⁸.

Pro soukromé společnosti není stanoveno žádné minimum základního kapitálu, i když prakticky jde minimálně o 2 libry (Thomas 1992; 44). Vklady mohou být splaceny i v nepeněžní formě. (Naproti tomu současným minimem kapitálu veřejné společnosti je 50.000,- liber, z nichž 12.500,- musí být plně splaceno. Pro PLC platí i přísnější regulace týkající se nepeněžních vkladů.)

„*REGISTERED OFFICE*“¹⁰⁹ [ZAPSANÁ KANCELÁŘ]

Jak již bylo řečeno, *MEMORANDUM* musí uvádět, zda je registrovaná kancelář umístěna v Anglii a Walesu nebo ve Skotsku nebo pouze ve Walesu. Pokud má sídlo pouze ve Walesu, může společnost využít výhod velšského jazyka poskytnutých ustanoveními zdejšího *COMPANIES ACT*. Uvedení části VB v *MEMORANDU* jako sídla kanceláře je důležité, protože rozhoduje o podřízení příslušné jurisdikci. Společnost nedosáhne změny sídla kanceláře do jiné části VB, například z Anglie a Walesu do Skotska, pokud by šlo o pouhé fyzické přemístění společnosti. Má-li společnost registrované sídlo v Anglii a Walesu, může změnit adresu na jinou, nacházející se kdekoli v Anglii a Walesu.

Všechny společnosti musí mít v každém okamžiku registrovanou kancelář, které mohou být adresovány všechna sdělení a upozornění. Společnost má povinnost v registrované kanceláři uchovávat a učinit přístupnými veřejné kontrole všechny rejstříky, seznamy a ostatní dokumenty společnosti. Má rovněž povinnost uvádět adresu registrované kanceláře, místo registrace a číslo společnosti v každém dokumentu a tyto údaje zobrazovat čitelně na veškeré obchodní korespondenci a nařízeních¹¹⁰.

¹⁰⁷ (Rose, F. 1995; 14).

¹⁰⁸ (Lutter, M. 1998; 158).

¹⁰⁹ (Maitland-Walker, J. 1993; 451).

¹¹⁰ „Order form“

NÁZEV SPOLEČNOSTI¹¹¹

Jak již bylo řečeno, za název společnosti uvedený v memorandu musí být připojeno slovo identifikující typ společnosti. V případě soukromé společnosti jde o slovo „LIMITED“ a v případě veřejné společnosti slova „PUBLIC LIMITED COMPANY“. Pokud je společnost registrována ve Walesu jsou ekvivalenty těchto termínů slova „CYFYNGEDIG“ a „CWMNI CYFYNGEDIG CYHOEDDUS“. Zákonné dodatky mohou být zkráceny užitím zkratk „LTD.“ a „PLC“ nebo jejich Waleskými ekvivalenty „CYF“ a „CCC“.

Při obecném užívání určitých slov a výrazů v obchodních názvech bez povolení jmenovaných vládních úřadů a profesních těles existuje mnoho zákonných omezení¹¹². Omezeno je použití názvů, které mají význam ve spojení s Korunou, s povoláním nebo konkrétním druhem obchodu, nebo které mohou být jinak zavádějící. Jde například o názvy jako „APOTHECARY“ (lékárník), „ASSURANCE“ (pojištění), „BUILDING SOCIETY“ (stavební družstvo), „CHARTERED“ (královskou chartou založený), „ENGLISH“, „EUROPEAN“, „INTERNATIONAL“, „ROYAL“, „STOCK EXCHANGE“ (burza CP), „TRADE UNION“ (odborníky), „TRUST“ nebo „WINDSOR“ (jméno vládnoucího rodu). Pro zapsání je také nepřijatelný název, který již byl dříve zapsán v seznamu jmen vedeném *MATRIKÁŘEM SPOLEČNOSTÍ*. Společnost může být během 12 měsíců po registraci požádána o změnu názvu, pokud je příliš podobný s názvem již existujícím. Rovněž nelze akceptovat jméno, které je hrubé, nebo jehož užíváním by mohlo dojít ke spáchání trestního deliktu. Další omezení užívání jména se váží na situaci, kdy společnost vstupuje do likvidace z důvodu insolvence. Tento fakt totiž musí být za jménem uváděn.

DOBA TRVÁNÍ SPOLEČNOSTI¹¹³

Společnosti jsou obvykle zřizovány na dobu neurčitou, ale je možné v *ARTICLES* stanovit, že doba existence společnosti bude omezena, nebo že společnost bude rozpuštěna, pokud dojde k určité události.

¹¹¹ (Maitland-Walker, J. 1993; 451-452); (Morse, G. 1996; 52-57); (Gower, L. 1996; 267-273).

¹¹² Zejména na základě *BUSINESS NAMES ACT 1985* a *COMPANY BUSINESS NAMES REGULATIONS 1981, 1992*.

¹¹³ (Maitland-Walker, J. 1993; 452).

NÁKLADY NA ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI¹¹⁴

Hlavní výdaje spojené se zakládáním veřejné nebo soukromé společnosti spočívají v poplatku 50 liber, který musí být zaslán *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ* společně s ostatními požadovanými dokumenty. Poplatek za složení vyžadovaného přísežného prohlášení o shodě se zákonnými požadavky činí £3,5. Poplatek £50 je obvykle placen za změnu názvu společnosti, jestliže společnost jméno koupila. Dalšími výdaji jsou právní výlohy, které souvisí se složitostí *ARTICLES* vyplývající z provázanosti a propracovanosti zde zakotvených podílnických práv obvykle zvyšujících ochranu menšinových podílníků¹¹⁵.

5.2 Práva a povinnosti podílníků¹¹⁶

Základní povinností podílníka je splatit vklad na požádání, nebo dojde-li k likvidaci společnosti. Mezi základní práva podílníků patří právo na dividendy. Na valné hromadě má podílník především právo účasti, právo na pronesení slova, právo na podávání návrhů a právo na hlasování. Určené skupiny podílníků mají právo svolat valnou hromadu a také platí, že podílník může v určitých případech žádat společnost o odkoupení svého podílu. Podílník rovněž může za určité situace podat žalobu jménem společnosti. Silným nástrojem v ruce podílníka je možnost požádat soud o vyhlášení likvidace na spravedlivém základě („*JUST AND EQUITABLE GROUND*“)¹¹⁷. Nyní se s nastíněnými právy a povinnostmi seznámme blíže.

OBCHODNÍ PODÍLY¹¹⁸

Povahu samotného podílu a práva, která má držitel podílu na základě ustanovení *MEMORANDA*, určují přesně *ARTICLES*. Rozdílné třídy podílů jsou vybaveny rozdílnými právy na dividendy, na přebytek aktiv a na hlasování. Podíly musí mít nominální neboli jmenovitou „*par*“ hodnotu. Podíly soukromých společností mohou být plně splaceny, částečně splaceny nebo nemusí být splaceny vůbec. Samozřejmě, pokud podíly nejsou plně splaceny, zůstává zachována odpovědnost držitele

¹¹⁴ (Maitland-Walker, J. 1993; 457) nebo (Thomas, R. 1992; 4).

¹¹⁵ Vodítkem zde může být ocenění „prázdne společnosti“. Tato „Off-the-shelf company“ mohla být v roce 1991 koupena za cenu mezi 75-250 librami. Srovnej (Thomas, R. 1992; 4).

¹¹⁶ *Shareholders*, tedy doslova „držitelů podílů“. V této práci je použita zkratka „podílníci“.

¹¹⁷ (Rose, F. 1994; 1991).

¹¹⁸ (Maitland-Walker, J. 1993; 452-456).

podílu splatit jeho nominální¹¹⁹ hodnotu v případě požádání nebo v případě likvidace¹²⁰. Právo nebrání možnosti složení kapitálu ve více měnách. Pokud to umožňují *ARTICLES*, může společnost vydat *PODÍLOVOU POUKÁZKU* na plně splacené podíly.

Je pochopitelně zhola nemožné popsat a zatřídit každý typ podílu ve společnosti. Typ a pojmenování podílů jsou určeny v *ARTICLES* (Thomas 1992; 45-46). Přesto však můžeme říci, že nejvíce užívanými třídami podílů jsou:

- a) **BĚŽNÉ PODÍLY** (tvoří základní třídu podílů a opravňují jejich držitele hlasovat, pobírat dividendy a mít podíl na likvidačním zůstatku; pokud existuje pouze jedna třída podílů, jde právě o třídu běžných podílů);
- b) **PREFEROVANÉ PODÍLY** (oproti běžným podílům mají jejich držitelé přednostní právo pobírat dividendy anebo mít podíl na likvidačním zůstatku; jejich hlasovací práva jsou obvykle omezena a právo na přednostní dividendy je zachováno jenom tehdy, pokud je společnost oprávněna rozdělovat zisk);
- c) **PODÍLY BEZ HLASOVACÍCH PRÁV** (jde o méně obvyklý, ale přesto užívaný prostředek navýšení kapitálu bez rozředení hlasovacích práv stávajících podílníků; nyní jsou PrC vydávány jen vzácně);
- d) **UMOŘITELNÉ PODÍLY** (jsou obyčejně vydávány ve formě preferovaných podílů, které jsou umořitelné dobrovolně nebo vynuceně za určitých, předem definovaných, situací; právo vydat tyto podíly musí být zakotveno v *ARTICLES*);
- e) **PŘEVODITELNÉ PODÍLY** (jsou obyčejně vydávány ve formě preferovaných podílů převoditelných na běžné podíly, nastanou-li určité specifikované situace nebo v případě příspěvku k navýšení základního kapitálu společnosti);
- f) **POZDRŽENÉ PODÍLY** (dávají svým držitelům malá nebo žádná hlasovací práva nebo práva na dividendy, a také jejich právo na podíl na likvidačním zůstatku nastupuje až po uspokojení držitelů běžných podílů; v minulosti byly používány, protože bylo zakázáno vyhýbání se „*STAMP-DUTY*“¹²¹ v případě převodu podílu; nyní jsou užívány jako účinný nástroj vyplacení managementu, je-li dosaženo určité výše zisku)¹²².

Bez ohledu na výše uvedené je možno stručně shrnout, že v *ARTICLES* musí být stanoveno, jakou měrou se různé třídy podílejí na rozdělování zisku a zda je distribuce prováděna cestou dividend nebo jinak. Zákonná omezení navíc upravují možnost přeměny práv podílových tříd.

¹¹⁹ Zde máme opět co činit s pragmatickým, nicméně ekonomicky přesným pojmenováním povahy základního kapitálu, který je skutečně kapitálem jen podle jména.

¹²⁰ Winding up.

¹²¹ Kolkovné, k tomu viz str. 39.

¹²² Tyto typy jsou navíc často kombinovány.

REJSTŘÍK PODÍLNÍKŮ

Rejstřík podílníků má zásadní důležitost z hlediska zveřejnění totožnosti podílníků a míry jejich ručení, ačkoli zapsaní *de iure* podílníci jsou často jen pověřenci¹²³ „*NOMINEES*“ zastupujícími vlastníky *de facto*. V rejstříku držitelů podílů musí být vloženy tyto údaje:

- a) jména a adresy držitelů podílů;
- b) prohlášení o počtu a třídě držených podílů;
- c) suma splacená na podíly;
- d) datum vložení do rejstříku;
- e) datum přerušeni držby podílů.

Rejstřík musí být snadno přístupný a musí se nacházet v registrované kanceláři společnosti nebo v nějakém jiném místě, které je řádně oznámeno. Rejstřík podílníků musí být také přístupný k nahlédnutí během úředních hodin každému podílníku bez poplatku a každé jiné osobě za symbolický poplatek.

PŘEVOD PODÍLŮ, VZNIK A ZÁNİK ÚČASTI VE SPOLEČNOSTI¹²⁴

Dnes platí, že převod podílů může být účinný jako „*LEGAL TITLE*“, pouze je-li proveden řádným nástrojem převodu, který je znám jako „*STOCK TRANSFER FORM*“. Tomuto požadavku se nelze vyhnout na základě žádného ustanovení v *ARTICLES*, ale neaplikuje se v případě přechodu z důvodu smrti nebo při bankrotu.

Požadavek určitého nástroje převodu znamená, že musí být zaplacen kolokovné („*STAMP DUTY*“¹²⁵) z hodnoty podílů převáděných pomocí „*STOCK TRANSFER FORM*“¹²⁶. Není-li převod proveden touto formou, osoba, na níž jsou podíly převáděny, nemůže být registrována jako držitel podílu, dokud prostředek převodu nebyl náležitě okolkován. *ARTICLES* obvykle umožňují, že ředitelé mohou odmítnout registrovat převod, jsou-li tyto podíly jen částečně splaceny, nebo z jiných důvodů, např. není-li převodní formulář doprovázen odpovídajícím certifikátem o podílu či jiným důkazem o vlastnictví podílu. Podílový certifikát „*SHARE CERTIFICATE*“ je hodnověrným důkazem podílníkova právního nároku na jeho podíl.

¹²³ (Adam, J.H. 1995; 419).

¹²⁴ (Maitland-Walker, J. 1993); 453-454. K převodu podílů viz např. (Lutter, M. 1988; 81-87).

¹²⁵ (Adam, J. H. 1995; 220).

¹²⁶ Kolkovné činí v současnosti 0,5% ceny podílů a v případě PLC je možno se mu vyhnout dematerializací transakcí na burze CP, kde je možné bez potřebných formalit a podílových certifikátů převádět podíly (akcie) autorizované zdejším počítačovým systémem.

ARTICLES soukromé společnosti často obsahují složitá předkupní ustanovení, která mají zabránit tomu, aby zakladatelé ztratili kontrolu nad společností¹²⁷. Pokud není cena podílu dohodnuta a *ARTICLES* obsahují nějaká předkupní práva, obvykle také vyžadují, aby bylo ohodnocení podílu provedeno nezávislými auditory společnosti.

Na závěr můžeme shrnout, že vznik účasti je spojen s upsáním podílu a vzniká doručením potvrzení o podílu - *SHARE CERTIFICATE*. Podíl také může být na nového podílníka převeden podílníkem stávajícím, jemuž podílnictví vydáním nového „*SHARE CERTIFICATE*“ zaniká. Dalším důvodem zániku účasti může být smrt podílníka¹²⁸ a pochopitelně likvidace společnosti. Zvláštním způsobem zániku podílnictví je nucené vykoupení podílu společností, kterého se může podílník domáhat u soudu.

5.3 Manipulace se základním kapitálem

ZVÝŠENÍ ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU¹²⁹

Oprávnění měnit základní kapitál musí být především obsaženo v *ARTICLES*. Pokud tomu tak je, pak má společnost zmocnění navýšit autorizovaný základní kapitál o sumu, kterou uzná za vhodnou. Toto zákonné zmocnění musí být provedeno valnou hromadou společnosti a stanovy mohou určit, zda musí být rozhodnuto nadpoloviční nebo kvalifikovanou třetí čtvrtinovou většinou hlasů. Společnost může také spojit či rozdělit základní kapitál, převést podíly na akcie a zrušit nevydané podíly.

***ARTICLES* mohou ředitelům udělit pravomoc vydat nově vytvořené nebo dosud nevydané podíly**, ale tato pravomoc je omezena zákonem, ať již je dáno zmocnění *VALNOU HROMADOU* nebo je uvedeno ve stanovách, musí uvádět maximální sumu podílů, které mohou ředitelé vydat a musí také uvádět datum, k němuž toto zmocnění vyprší. Maximální lhůta je obvykle pětiletá, i když soukromé společnosti se mohou tohoto omezení vzdát.

Podrobná legislativní omezení upravují vydávání nových podílů. Společnost nemůže vydat podíly proti hotovosti bez toho, že by je nejprve nabídla stávajícím podílníkům v poměru k jejich podílům. Tato zákonná předkupní práva mohou být

¹²⁷ Popř. rodiny držitelů podílů. Ale veřejným společnostem zapsaným na burze CP není dovoleno klást při převodu jejich podílů překážky, které by mohly omezit obchodovatelnost.

¹²⁸ Zde platí poměrně originální konstrukce, k tomu viz (Lutter, M. 1998; 88-89)

v případě „PRIVATE COMPANIES“ vyloučena nebo modifikována. Jsou-li dodržena určitá omezení, může každá společnost (veřejná či soukromá) zmařit účinek předkupních práv stávajících podílníků tím, že ředitelům dá potřebné zmocnění vydat další podíly.

SNÍŽENÍ ZÁKLADNÍHO KAPITÁLU¹³⁰

Podle právního řádu Spojeného království platí obecně zákaz snížení kapitálu. Dividendy proto mohou být vyplaceny pouze ze zisku a základní kapitál může být vyplacen držitelům podílů pouze s přivolením soudu nebo v případě, že společnost splatí či koupí vlastní podíly. (Pokud čistá aktiva veřejné společnosti klesnou pod 50% vyžádaného podílového kapitálu, ředitelé musí svolat mimořádnou valnou hromadu.)

ZPŮSOBY UPISOVÁNÍ PODÍLŮ¹³¹

Mimo zcela výjimečné případy nemohou být podíly vydávány s diskontem. Vydá-li společnost podíly s áziem (peněžním či jiným), musí být na zvláštní účet převedena suma rovná celkové hodnotě nebo souhrnné sumě této tržní prémie. Tento účet - „SHARE PREMIUM ACCOUNT“ musí být udržován stejným způsobem jako kapitál. (V případě PLC musí být před přidělením podílů splacena nejméně jedna čtvrtina nominální hodnoty všech podílů spolu s celkovou prémiovou sumou.) Podíly soukromé společnosti mohou být splaceny v penězích nebo v penězi ocenitelné hodnotě („MONEY'S WORTH“¹³²) včetně goodwill a know-how, ale nepeněžní platba za podíly veřejné společnosti obecně musí být (podle zákonných pravidel) podepřena odbornou zprávou zdůvodňující její ocenění.

KOUPĚ VLASTNÍCH PODÍLŮ¹³³

Veřejná i soukromá společnost může obecně kupovat své podíly, včetně umořitelných podílů, podřídí-li se zákonným procedurálním požadavkům. Podmínky pro koupi podílů jsou tyto:

- a) peníze, za něž jsou podíly nakupovány, mohou pocházet pouze z rozdělitelného zisku nebo z probíhajícího nového vydávání podílů (C.A. 1985, TABLE A, SEKCE 34);

¹²⁹ (Maitland-Walker, J. 1993; 454-455).

¹³⁰ (Maitland-Walker, J. 1993; 455).

¹³¹ (Maitland-Walker, J. 1993; 455).

¹³² Překlad dle (Adam, J. H. 1995; 401).

¹³³ (Maitland-Walker, J. 1993; 455-456).

- b) jsou-li podíly nakoupeny, musí být považovány za zrušené a vydaný podílový kapitál musí být snižen o jejich nominální částku;
- c) po prodeji musí zůstat alespoň jeden podílník držící neumořitelné podíly.

5.4 Vnitřní struktura společnosti

Vnitřní struktura společnosti je tvořena valnou hromadou jakožto nejvyšším orgánem společnosti a správní radou. Správní rada se skládá z ředitelů a představuje vedoucí orgán v každodenních záležitostech (její faktický vliv na chod společnosti je vyšší než u valné hromady). Důležitým orgánem společnosti je *TAJEMNÍK*, který je administrativní hlavou společnosti. *TAJEMNÍK* odpovídá za plnění zákonem uložených požadavků, komunikuje s *MATRIKÁŘEM SPOLEČNOSTI* a pečuje o správní agendu společnosti. Další rozdělení funkcí při řízení a správě společnosti je zcela na vůli podílníků společnosti.

“BOARD OF DIRECTORS”¹³⁴ [SPRÁVNÍ RADA]

SPRÁVNÍ RADA je tvořena řediteli. Zákony blíže neupřesňují její vnitřní uspořádání, pravidelně však jeden ředitel zastává pozici “*MANAGING DIRECTOR*” a vystupuje jako exekutivní hlava společnosti. Správní rada je v běžných záležitostech nejvyšším orgánem společnosti.

ZASEDÁNÍ SPRÁVNÍ RADY

Ředitelé musí zajistit, aby se rada scházela uspokojivě často, tj. tak, aby mohla plnit náležitě svoje povinnosti. Před zasedáním musí být učiněno náležité oznámení, aby byla umožněna účast všech ředitelů. Všechny relevantní dokumenty by měly být rozeslány předem. Musí být uschovány protokoly ze všech zasedání správní rady zaznamenávající jména přítomných ředitelů, dosažená rozhodnutí a vyjádřená stanoviska. *ARTICLES* obyčejně předepisují takové náležitosti jako je lhůta oznámení, kvórum, hlasování, rozhodující hlas předsedajícího atd.

“DIRECTOR” [ŘEDITEL]

Není známa přesná definice termínu „*DIRECTOR*” (ředitel). Zákony stanoví, že jím je každá osoba, která zastává pozici ředitele, ať už je tato pozice označena jakkoli. Ředitel je funkcionářem společnosti (ale nikoli nezbytně jejím zaměstnancem). Může být úřadující či neúřadující a může pracovat na plný nebo částečný úvazek.

U osoby, jež se stala ředitelem, není nutné formální ustanovování do *SPRÁVNÍ RADY*. V anglickém právu je důležitým pojmem *STÍNOVÝ ŘEDITEL* („*SHADOW DIRECTOR*“). Jde o osobu, podle jejichž nařízení a instrukcí ředitelé společnosti obvykle jednají. Existence těchto vztahů je spíše záležitostí faktickou než právní¹³⁵. Mnoho zákonných ustanovení dotýkajících se ředitelů se také aplikuje na stínové ředitele.

USTANOVOVÁNÍ A PROPOUŠTĚNÍ ŘEDITELŮ

„*PUBLIC COMPANY*“ musí mít nejméně dva a soukromá společnost může mít jednoho ředitele pouze tehdy, pokud není současně tajemníkem společnosti. Maximální počet ředitelů není stanoven.

První ředitelé jsou ustanoveni osobami, které podepsaly *MEMORANDUM*. Způsob ustanovování následujících ředitelů je prvotně určen v *ARTICLES*, které obvykle propůjčují toto právo jednak ředitelům, jednak společnosti na valné hromadě. *TABLE A COMPANIES ACT 1985* nabízí takové uspořádání, při němž je třetina celkového počtu ředitelů na základě rotačního principu propuštěna na výroční valné hromadě, na které může být podílníky znovu ustanovena. Obvykle je určeno, že *VÝKONNÝ ŘEDITEL* („*MANAGING DIRECTOR*“) nebo jiný ředitel zastávající výkonný post nemůže být touto rotací dotčen.

Ředitel se může kdykoli vzdát své funkce a ředitelé PLC musí odejít, dosáhnou-li věku 70 let, ledaže pokračování jejich ustanovení do funkce je potvrzeno usnesením valné hromady. *ARTICLES* také obvykle umožňují, aby ředitelé byli požádáni o uvolnění funkce, nastanou-li určité okolnosti, například když psychicky onemocní, nebo absentují-li bezdůvodně déle než určitou dobu, popř. když by byl výkon jejich funkce vyloučen na základě „*COMPANY DIRECTORS DISQUALIFICATION ACT 1986*“.

Nicméně stane-li se cokoli, co odporuje *ARTICLES* nebo zvláštní smlouvě mezi společností a ředitelem, může společnost odvolat ředitele běžným rozhodnutím. Toto rozhodnutí musí být přijato více než polovinou hlasů. Dále je stanoveno, že musí být vydáno zvláštní upozornění 28 dní před touto změnou (a musí být dodrženy další zákonné postupy). *SPRÁVNÍ RADA* má obvykle také právo vyměnit

¹³⁴ (Maitland-Walker, J. 1993; 456-461).

¹³⁵ Osoba radící správní radě v rámci svých profesionálních schopností není samozřejmě označena jako stínový ředitel jen proto, že podobně jako on „poskytuje rady“.

jednoho ze svých podílníků, a to buď prostou většinou hlasů, nebo kvalifikovanou většinou určenou v *ARTICLES*.

PRÁVA A POVINNOSTI SPRÁVNÍ RADY¹³⁶

Řízení společnosti je na ředitele obvykle delegováno v *ARTICLES* a ředitelé mohou vykonávat všechny pravomoci společnosti prostřednictvím rozhodnutí přijatých na řádně svolaných zasedáních *SPRÁVNÍ RADY*. V praxi je na základě zmocňovacích ustanovení v *ARTICLES* výkon každodenních rozhodnutí delegován na „*EXECUTIVE*“ či *MANAGING DIRECTORS*“¹³⁷ nebo na užší výbory ředitelů.

Ředitelé působí ve vztahu ke společnosti částečně jako její hlavy (zmocnitelé) a částečně jako její zástupci. Ředitelé jsou také „*TRUSTEES*“¹³⁸ aktiv společnosti. Hlavním úkolem ředitelů je řídit podnikání společnosti ve prospěch podílníků. Z tohoto důvodu mají ředitelé pravomoc zavazovat společnost.

Při výkonu svých pravomocí musí ředitel jednat nejenom v dobré víře a s poctivostí, ale také z hlediska nejlepšího zájmu společnosti. Nesmí užívat majetek společnosti nebo informace získané během své činnosti pro svůj osobní prospěch. Jestliže je ředitel na rozumném základu přesvědčen, že transakce, kterou provedl, byla učiněna ve prospěch společnosti, bude obvykle u takového poctivě a s rozumnou péčí jednajícího ředitele shledáno, že vykonával svou povinnost. Samozřejmě to nebude postačovat, pokud například:

- a) transakce vybočí z rozsahu předmětu činnosti společnosti, či dojde-li při ní ke zneužití pravomocí svěřených ředitelům;
- b) ředitel dosáhne osobního zisku, ačkoliv společnost také; nebo
- c) ředitel neoznámil svůj zájem na transakci.

Určité konflikty zájmů a povinností se také mohou objevit díky omezením obsaženým v pravidlech platných uvnitř společnosti.

Povinnosti ředitelů jsou předepsány jednak v *COMMON LAW* a jednak v zákonech. Podle *COMMON LAW* musí ředitel uplatňovat přiměřené znalosti a péči při výkonu svých povinností. Je-li společnost insolventní, musí ředitel zvažovat pozici a zájmy věřitelů. Musí dbát jak zájmů zaměstnanců společnosti obecně, tak i zájmu společnosti samotné. **Ředitelé také mají povinnost k podílníkům spo-**

¹³⁶ (Maitland-Walker, J. 1993; 458-461).

¹³⁷ Pojem „executive“ je širší a užívá se pro označení výkonného, tj. úřadujícího ředitele správní rady, kdežto „managing director“ je ředitel řídicí každodenní chod společnosti. Srovnej (Adam, J. H. 1995; 201-202).

¹³⁸ Správce majetku. K tomu viz poznámku č. 64 na straně 23.

lečnosti, ale spíše kolektivně než individuálně k jednotlivým podílníkům. Podílníci mají důležitá zákonná práva obrátit se na soud na základě zjištění, že záležitosti společnosti jsou nebo byly ovlivněny způsobem, který nespravedlivě poškozují zájem některých nebo dokonce všech podílníků.

Společně s těmito povinnostmi podle „*COMMON LAW*“ jsou ředitelé odpovědní za výkon svých povinností uložených zákonem. Jejich nedodržování může vést k uložení pokuty, nebo ke ztrátě schopnosti vykonávat funkci („*disqualification*“). V případě vážných nebo přetrvávajících neplnění povinností mohou být ředitelé i uvězněni. Zákonné povinnosti ředitelů zahrnují vedení náležitých účetnictví a záznamů pro výpočet DPH, zajištění přípravy výročních účetních zpráv v souladu s požadavky „*COMPANIES ACT*“ a uchovávání různých zákonem vyžadovaných knih záznamů, které musí být uschovány v registrované kanceláři. Těmito knihami jsou zejména **rejstřík podílníků, rejstřík ředitelů a tajemníků, rejstřík hypoték a zástav, rejstřík držitelů dlužních úpisů a rejstřík zájmů ředitelů.** Všechny tyto knihy musí být přístupné k nahlédnutí.

Ředitelé odpovídají za to, že společnost bude dodržovat další zákonné předpisy. Jedná se například o předpisy o ochraně zdraví a bezpečnosti při práci nebo o oblast ochrany životního prostředí.

PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ŘEDITELŮ

Okruh titulů, na základě kterých může být na ředitele uvaleno břímě osobní odpovědnosti¹³⁹ za civilní a trestní delikty, je potenciálně velmi široký. Může se objevit v následujících souvislostech.

ZNEUŽITÍ PRAVOMOCÍ. Ředitelé nesmí jednat mimo předmět činnosti vymezený MEMORANDEM a musí náležitě užívat pravomoci, které jim byly svěřeny, jinak mohou být vystaveni osobní odpovědnosti (ledaže jí byli zbaveni zvláštním rozhodnutím podílníků).

PORUŠENÍ POVINNOSTÍ. Jestliže ředitel neplní některou z povinností, které mu byly uloženy, může za ni být osobně odpovědný a musí společnosti vyplatit jakýkoli prospěch, jehož dosáhl, anebo musí společnosti uhradit jakoukoli ztrátu, kterou utrpěla v důsledku porušení povinnosti. Soudní zmírnění („*RELIEF*“) je samo-

¹³⁹ Je příznačné, že angličtina zde používá plurálu „*LIABILITIES*“, což je patrně důsledek dlouhodobé absence obecné konstrukce odpovědnosti. Naproti tomu není znám plurál „*CONTRACTS*“ ale jen singulár „*CONTRACT*“.

zřejmě možné u ředitele, který - ačkoli porušil povinnost uloženou nikoli v zákoně - jednal poctivě a rozumně.

ODPOVĚDNOST VŮČI PODÍLNÍKŮM. Ředitelé mohou být také osobně odpovědni podílníkům. **Podle trestněprávní legislativy jsou ředitelé** (jako činitelé společnosti) **vinni trestním deliktem, pokud uveřejní zprávu o záležitostech společnosti** (ačkoli ví, že údaje mohou být nepravdivé, zavádějící nebo klamné) **se záměrem podvést podílníky nebo věřitele.** Navíc ředitelé mohou být osobně odpovědni, pokud někdo utrpí ztrátu v důsledku toho, že ředitelé vědomě porušili předkupní práva převodu podílu na stávající podílníky.

ODPOVĚDNOST VŮČI INVESTORŮM. Ředitelé mohou být ve vztahu k obchodům s cennými papíry společnosti vystaveni odpovědnosti podle „*COMMON LAW*“ pro úmyslné uvedení v omyl („*DECEIT*“) nebo pro podvodný zavádějící výklad („*FRAUDULENT MISINTERPRETATION*“). Mohou být také odpovědni podle „*FINANCIAL SERVICES ACT 1986*“, který vyžaduje předchozí autorizaci před každou investiční operací.

SLEDOVANÉ OPERACE MEZI ŘEDITELI A SPOLEČNOSTÍ

Existuje široká škála zákonných omezení pro ředitele, která mají zabránit nežádoucímu konfliktu zájmů mezi ředitelem a společností. Základními jsou následující omezení.

PŮJČKY. Společnosti je (s určitými výjimkami) zakázáno půjčovat nebo poskytovat garance na půjčky ředitelům vlastní nebo mateřské společnosti. To se vztahuje i na půjčky „na oko“ nebo na poskytnutí úvěru těmto ředitelům a osobám s nimi spojeným. Ředitel, který přijme protiprávní půjčku, je odpovědný společnosti pro jakýkoli vytvořený prospěch a musí společnost odškodnit za ztrátu, kterou tím utrpěla.

SMLOUVY NA SLUŽBY. Obecně řečeno jsou přípustné jen když jsou odsouhlaseny podílníky ve formě rozhodnutí valné hromady. Smlouva s ředitelem nesmí být uzavřena na delší dobu než pět let a *REJSTRÍK SMLUV* musí být uchováván k nahlédnutí podílníkům, kdykoli to potřebují.

ZÁSADNÍ MAJETKOVÉ TRANSAKCE. Zásadní majetkové transakce společnosti zahrnující ředitele nebo s nimi spojené osoby musí společnost nejprve povolit na valné hromadě. Tyto transakce jsou popsány jako operace ředitelů či osob s nimi

spojených, při kterých kupují nebo prodávají aktiva společnosti v hodnotě překračující stanovenou sumu.

ZÁJEM NA SMLOUVÁCH. Ředitel musí oznámit správní radě jakýkoli zájem, který může mít přímo či nepřímo na smlouvě společnosti. Pokud je tento zájem materiální, musí být také uveden v účetnictví.

ZÁJEM NA PODÍLECH NEBO DLUHOPISECH. Ředitelé mají povinnost upozornit společnost na jakýkoli zájem, který mohou mít oni nebo určité, s nimi spojené, osoby na podílech a dluhopisech. Zájmy jsou definovány jako výnosové nebo bezvýnosové držby, podílové opce a obdobná práva¹⁴⁰.

„*SECRETARY*“¹⁴¹ [TAJEMNÍK SPOLEČNOSTI]

Každá společnost musí mít tajemníka. Na tajemníka *SOUKROMÉ* společnosti nejsou kladeny žádné zvláštní kvalifikační požadavky. První *TAJEMNÍK* je ustanoven osobami, které podepsaly *MEMORANDUM*. Další tajemník je ustanovován správní radou. *TAJEMNÍK* musí souhlasit se svým ustanovením a podepsané prohlášení o souhlasu se jmenováním musí být evidováno *MATRIKÁŘEM SPOLEČNOSTÍ*. Výměnu tajemníka může provést správní rada.

Povinností tajemníka jako nejvyššího administrativního činitele společnosti je svolávání setkání orgánů společnosti, vyhotovování protokolů z těchto setkání, úschova zákonem požadovaných evidenčních knih a jejich obnova, oznamování účetních záznamů, zpráv, prohlášení a jiných údajů *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTÍ*. *TAJEMNÍK* odpovídá ve větších společnostech také za naplňování požadavků „*COMPANIES ACT 1985*“ a jiných zákonů a pravidel závazných pro společnost. Stejně jako ředitelé je tajemník jako činitel společnosti zavázán společnosti fiduciární povinností a povinností řádné péče a řádného užívání vědomostí.

Na *TAJEMNÍKA* je také často delegována pravomoc zavazovat společnost v obchodních záležitostech; také samozřejmě jedná za společnost v administrativních záležitostech. Jako činitel společnosti je *TAJEMNÍK* odpovědný společně a nerozdílně s řediteli, pokud společnost poruší ustanovení C.A. 1985.

¹⁴⁰ **INSIDER DEALING.** Trestním deliktem ředitele společnosti zapsané na burze je provádění obchodů s cennými papíry společnosti na základě nezveřejněných cenově citlivých informací nebo poskytnutí těchto informací třetí straně, ví-li (nebo měl-li rozumně usoudit), že tato třetí strana může obchodovat s cennými papíry.

¹⁴¹ (Thomas, R. 1992; 118).

5.5 Valná hromada¹⁴²

Setkání držitelů podílů spadají do dvou kategorií. Jde o *VÝROČNÍ VALNÉ HROMADY* – „*ANNUAL GENERAL MEETINGS AGMs*“ a *MIMOŘÁDNÉ VALNÉ HROMADY* „*EXTRAORDINARY GENERAL MEETINGS EGMS*“. Pravidla upravující průběh AGMs a EGMs jsou z velké části stejná. Liší se délka lhůty pro povinné oznámení jejich konání. Všichni podílníci mají právo účasti a hlasování na valné hromadě, ledaže drží (pouze) podíly třídy, se kterou není spojeno právo účasti. Setkání věřitelů a držitelů dlužných úpisů je často regulováno podobně.

S některými výjimkami pro „*PRIVATE COMPANIES*“ je stanoveno, že každá společnost musí svolat *VÝROČNÍ VALNOU HROMADU* v každém kalendářním roce a že mezi jednotlivými valnými hromadami nesmí být prodleva delší patnácti měsíců. *ARTICLES* mohou dovolit, aby podnik byl řízen AGM, ale obvyčejně AGMs řídí obecnější záležitosti její běžné kompetence, což znamená přiznání dividend, posouzení účetnictví, volbu ředitelů, kteří odstoupili díky rotaci, ustanovení auditorů a výši jejich úhrady. **Soukromé společnosti se mohou usnést, že upustí od konání AGMs.** Všechna setkání, která nejsou *VÝROČNÍ VALNOU HROMADOU*, jsou *MIMOŘÁDNOU VALNOU HROMADOU* - EGMs a jsou svolávány, kdykoli je to nezbytné.

SVOLÁVÁNÍ VALNÝCH HROMAD

Ředitelé mají obvykle podle *ARTICLES* právo rozhodnout, kdy bude svolána výroční valná hromada, a mají též právo svolat kdykoli *MIMOŘÁDNOU VALNOU HROMADU*. To je také obvyklý způsob svolávání velké většiny valných hromad.

Jestliže společnost nesvolá AGM přestože je to požadováno, může každý držitel podílu podat žádost ministerstvu obchodu („*DEPARTMENT OF TRADE*“), které pak může svolat *VÝROČNÍ VALNOU HROMADU* a stanovit, že jedna osoba tvoří kvórum hromady. Registrovaní držitelé s právem hlasovat, kteří představují alespoň 1/10 splaceného kapitálu, mají právo vyžadovat svolání *MIMOŘÁDNÉ VALNÉ HROMADY*. Po tomto oznámení musí ředitelé svolat hromadu nejpozději do 28 dní. Taktéž existuje zvláštní právo dvou nebo více podílníků držících alespoň 1/10 vydaného podílového kapitálu (nemusí jít nezbytně o kapitál splacený) svolat hromadu, je-li náležitě oznámena. Podílníci s pěti nebo více procenty hlasovacích

¹⁴² (Maitland-Walker, J. 1993; 461-464).

práv se mohou také domáhat zařazení a řádného oznámení určitého konkrétního usnesení do pořadu jednání následujícího „*ANNUAL GENERAL MEETING*“.

BĚŽNÁ, ZVLÁŠTNÍ, MIMOŘÁDNÁ A VOLEBNÍ USNESENÍ

Společnost může na valné hromadě plnit své úkoly pouze prostřednictvím přijímání určitých typů usnesení. Přijetí *BĚŽNÝCH USNESENÍ* („*ORDINARY RESOLUTION*“) vyžaduje prostou většinu hlasů, jinými slovy více hlasů pro než proti. *MIMOŘÁDNÉ USNESENÍ* („*EXTRAORDINARY RESOLUTION*“) a *ZVLÁŠTNÍ USNESENÍ* („*SPECIAL RESOLUTION*“) vyžadují pro přijetí $\frac{3}{4}$ většinu hlasů.

Rozdíl mezi *MIMOŘÁDNÝM USNESENÍM* a *ZVLÁŠTNÍM USNESENÍM* spočívá v tom, že zvláštní usnesení vyžaduje oznámení 21 dní předem, jen když má být přijato *MIMOŘÁDNOU VALNOU HROMADU*, zatímco *MIMOŘÁDNÉ USNESENÍ* vyžaduje oznámení v téže lhůtě před tím setkáním, na němž má být posouzeno.

Zákony obvykle vyžadují *ZVLÁŠTNÍ USNESENÍ* v případech, kdy mají být chráněni minoritní podílníci; jde např. o změnu *ARTICLES* nebo předmětu činnosti, popř. o vyloučení předkupních práv.

„*PRIVATE COMPANIES*“ nedávno získaly právo vyloučit tzv. *VOLEBNÍM USNESENÍM* („*ELECTIVE RESOLUTION*“) valné hromady některá zákonná ustanovení. Podle tohoto fakultativního režimu **mohou soukromé společnosti upustit od svolávání výročních valných hromad** a ročního předkládání účetnictví a zpráv.

Soukromé společnosti mohou také namísto svolávání formálních valných hromad přijímat určitá rozhodnutí písemným usnesením, které musí být podepsáno všemi podílňiky. Písemná usnesení nemohou být použita při výměně ředitele či auditora.

OZNÁMENÍ O KONÁNÍ VALNÉ HROMADY

Valná hromada nemůže řádně proběhnout, pokud nebylo dáno náležité upozornění všem podílňikům, o kterých to stanoví *ARTICLES*. Obvykle to znamená upozornit všechny podílňiky, ačkoli některé *ARTICLES* umožňují, že tato povinnost neplatí vůči podílňikům, kteří nemají registrovanou adresu ve Spojeném království.

Pro řádnou valnou hromadu je vyžadováno oznámení 21 dní předem, u mimořádné valné hromady se jedná o 14 dní, ledaže je navrženo přijetí *VOLEBNÍHO* či *ZVLÁŠTNÍHO USNESENÍ*. V těchto případech musí být upozornění dáno 21 dní předem. Většina držící 95% hlasovacích podílů nebo **většina 90% v případě sou-**

kromé společnosti, která se pro tuto možnost rozhodla, se může dohodnout na kratší lhůtě oznámení o konání EGM.

Oznámení musí specifikovat datum, čas a místo setkání a musí také popisovat náplň jednání s uspokojivým stupněm podrobnosti, aby se podílník mohl rozhodnout, zda si přeje účastnit se.

Určitá rozhodnutí - jako je usnesení podílníků o výměně ředitele - musí být uvedena *výslovně* v oznámení, které se nazývá „*SPECIAL NOTICE*“, pro něž se vyžaduje dodržení 28-denní oznamovací lhůty. Podílníci musí být v oznámení také informováni o svém právu ustanovit plnou mocí svého zástupce.

PRÁVA A POVINNOSTI VALNÉ HROMADY

Valná hromada nemůže řádně jednat, pokud není přítomno příslušné kvórum. Pokud není v *ARTICLES* obsaženo opačné ustanovení, představují kvórum dva osobně přítomní podílníci. Mohou být předloženy i doplňovací návrhy, ale pouze v rámci rozsahu řádně rozeslaného oznámení. To znamená, že závažný doplňovací návrh není možné navrhnout *ZVLÁŠTNÍM, MIMOŘÁDNÝM* nebo *VOLEBNÍM USNESENÍM* a obsah doplňků běžných usnesení je limitován. **Zmocněnci („*PROXIES*“) mohou na valných hromadách soukromých společností hovořit stejně, jako by mohli samotní nepřítomní podílníci.**

Pokud nikdo nepožádá o vytvoření „*POOLU*“ (skupiny), je hlasování o usneseních provedeno zvednutím rukou, kdy každý podílník osobně zastupuje jeden hlas (bez ohledu na to, kolik drží podílů) a zmocněnci nejsou oprávněni hlasovat, ledaže *ARTICLES* stanoví něco jiného.

Avšak každých pět hlasujících podílníků nebo každý podílník s 1/10 hlasovacích práv nebo jakýkoli podílník s 1/10 splaceného hlasovacího kapitálu je oprávněn žádat hlasování v *POOLU* (skupině). Zmocněnci mají stejná práva svolat pool jako podílníci, které zastupují. **V poolovém hlasování jsou hlasy sčítány podle počtu hlasovacích práv, ne podle počtu podílníků.**

Protokoly o všech rozhodnutích učiněných valnou hromadou musí být uschovány v registrované kanceláři a musí být přístupné podílníkům k nahlédnutí. Navíc kopie určitých usnesení musí být zaslány *MATRIKÁŘI SPOLEČNOSTI* do patnácti dní poté, co byla tato usnesení přijata.

5.6 Audit a účetnictví¹⁴³

POVINNOSTI A PRÁVA NEZÁVISLÝCH AUDITORŮ

Právo obchodních společností Spojeného království vyžaduje, aby účetnictví bylo prověřeno a popsáno náležitě kvalifikovanou nezávislou osobou. Tato osoba zvaná *AUDITOR* musí říci, zda toto účetnictví detailně odpovídá zákonným požadavkům a zda dává „*TRUE AND FAIR*“ (pravdivý a poctivý) obraz o výsledcích a činnostech společnosti. Zdejší právo bylo v tomto ohledu výrazně ovlivněno 8. *SMĚRNICÍ ES O PRÁVU OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ*¹⁴⁴.

Za každé účetní období musí ředitelé připravit rozvahu a výsledovku. Povinností nezávislých auditorů je vydat podílníkům zprávu o těchto údajích. Samozřejmě je třeba zdůraznit, že auditoři nejsou odpovědní za vyhotovení těchto účetních nástrojů - za ně odpovídají ředitelé samotní. Úkolem auditorů je vyhotovení zprávy o dodržení zákonných požadavků a vyslovení výroku o tom, že účetnictví podává pravdivý a správný pohled na stav společnosti. Pokud nejsou spokojeni a nedostatky jsou pro posouzení účtů zásadní, musí to uvést a vysvětlit ve své zprávě.

Mimo povinnost („*RESPONSIBILITY*“) podat zprávu o účetnictví se od auditorů vyžaduje, aby vyhotovili zprávu v několika dalších situacích - například tehdy, když veřejná společnost přiděluje podíly jinak než proti hotovosti nebo když soukromá společnost kupuje nebo vyplácí podíly ze svého kapitálu.

Auditoři jsou oprávněni přijímat všechna oznámení a ostatní sdělení vztahující se k valné hromadě, která jsou oprávněni přijímat i podílníci. Mají právo účasti a slyšení na každé valné hromadě v části jednání, které se jich týká jako auditorů. Zvláště mají právo účasti, když je do programu zařazeno usnesení o jejich odvolání.

AUDITOŘI mohou být shledáni odpovědnými za jednání či opomenutí a stejně tak za přešůpek („*TORT*“) společnosti tam, kde byli nedbalí při plnění svých povinností, nebo mohou nést odpovědnost za porušení podmínek smlouvy o svém působení ve společnosti. A pouze auditoři budou odpovědní za nesprávnou aplikaci náležitých standardů péče při výkonu svých povinností, protože jsou touto péčí povinováni. Společnost a její podílníci mohou být adresáty auditorovy povinnosti náležité péče na základě smlouvy, zákona nebo deliktu („*tort*“), ale pozi-

¹⁴³ (Maitland-Walker, J. 1993; 465-467).

¹⁴⁴ Směrnice není tak přísná jako dosavadní právní úprava v UK (Lutter, M. 1998; 149).

ce třetí strany je zcela jiná. Nedávno bylo rozhodnuto, že auditoři tuto povinnost nemají v zájmu potenciálních investorů, odlišných od stávajících podílníků. V důsledku nedávných selhání společností je nyní stanoveno, že povinnosti auditorů se rozšiřují ve vztahu k podvodu a špatnému řízení. Tyto povinnosti nyní mohou zahrnovat vyhotovení posudku *výhledu společnosti* pro nadcházející rok, stejně tak jako mohou zahrnovat prověřování způsobu manažerského řízení společnosti.

USTANOVENÍ A PROPOUŠTĚNÍ AUDITORŮ

Rozhodnutí o ustanovení nebo novém ustanovení nezávislého *AUDITORA* musí být u všech „*PLC*“ a většiny „*PRC*“ přijato na každé výroční valné hromadě *ZVLÁŠTNÍM USNESENÍM*. Toto rozhodnutí musí stanovit, že auditorovo funkční období začne ukončením valné hromady, na které bylo účetnictví předloženo, a skončí ukončením následující valné hromady. První auditoři mohou být jmenováni řediteli kdykoli před první *VÝROČNÍ VALNOU HROMADOU*.

Obsadit později vzniklé prázdné místo auditora mohou ředitelé nebo společnost na valné hromadě. Když je valná hromada svolána proto, aby rozhodla o obsazení nějakého neočekávaně uvolněného místa, nebo má-li znovuustavit auditora, popřípadě má-li rozhodnout o ustavení někoho jiného než uvolněného auditora, je vyžadováno *ZVLÁŠTNÍ UPOZORNĚNÍ* 28 dní předem. Toto *ZVLÁŠTNÍ UPOZORNĚNÍ* („*SPECIAL NOTICE*“) musí být také vždy dáno při usnesení o výměně auditora před vypršením jeho funkčního období. Nehledě k jakékoli opačné dohodě mezi auditorem a společností může být *AUDITOR* vyměněn *BĚŽNÝM USNESENÍM* společnosti.

MLČENLIVOST

Auditoři jsou povoláni podílníky, aby je informovali. Nejsou oprávněni oznamovat jakékoli informace dotýkající se záležitostí společnosti bez jejího souhlasu. Auditní spisy jsou důvěrné a jsou majetkem auditorů a nikoli společnosti.

Auditoři nemají v současnosti povinnost nebo právo podávat zprávu o záležitostech společnosti jakékoli třetí straně a v jakémkoli ohledu bez jejího pověření. Neexistuje dále žádná „veřejná povinnost“ oznámit zjištěné skutečnosti jakékoli zákonné, fiskální nebo jiné moci. Samozřejmě požadavky harmonizace s právem ES mohou v budoucnu tento stav změnit.

5.7 Náležitosti, jejichž předložení je nutné při zakládání společnosti¹⁴⁵

NÁLEŽITOSTI ŽÁDOSTI O ZALOŽENÍ

Žádost o založení (inkorporaci) musí být kromě zaplacení poplatku doprovázena těmito dokumenty:

- a) *MEMORANDUM OF ASSOCIATION*;
- b) *ARTICLES OF ASSOCIATION*;
- c) určení sumy podílového kapitálu;
- d) určení prvních ředitelů, tajemníka a registrované kanceláře a
- e) zákonné prohlášení stvrzující splnění požadavků žádosti o inkorporaci.

„MEMORANDUM OF ASSOCIATION” MUSÍ UVÁDĚT:

- a) název společnosti, u veřejné společnosti doprovázený slovem „Public“;
- b) sídlo registrované kanceláře;
- c) předmět činnosti (cíle);
- d) údaj, že ručení podílníků je omezeno a
- e) sumu a rozdělení kapitálu na pevné podíly.

„ARTICLES OF ASSOCIATION” ZPRAVIDLA OBSAHUJÍ

Obyčejně obsahují následující ustanovení (vylučující aplikaci modelových dispozitivních zákonných *ARTICLES*):

- a) typ a rozdělení podílového kapitálu;
- b) proceduru převodu nebo přechodu podílů;
- c) svolávání a průběh valné hromady;
- d) ustanovování, odvolávání a pravomoci ředitelů;
- e) svolávání a průběh jednání správní rady;
- f) výplatu dividend a
- g) způsob zániku společnosti.

¹⁴⁵ Srovnej (Thomas, R. 1992; 3) nebo (Maitland-Walker, J. 1993; 449-451).

6. Významné odlišnosti¹⁴⁶

Při popisu odlišností mezi českou *společností s ručením omezeným* a britskou *private company* musíme začít u odlišností práva obchodních společností. I tak se ovšem dopustíme zjednodušení, které bude stát na samé hranici únosnosti. Pomineme totiž důležité odlišnosti vlastnického, závazkového a procesního práva. S touto výhradou můžeme říci, že základní rozdíly českého a britského práva obchodních společností leží v oblasti právní subjektivity. České obchodní společnosti (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciová společnost) jsou všechny právními osobami. Naproti tomu právními osobami nejsou britské „LIMITED PARTNERSHIP“, odpovídající přibližně naší komanditní společnosti a „ORDINARY PARTNERSHIP“, odpovídající přibližně našemu sdružení fyzických osob.¹⁴⁷ Právní subjektivitu mají pouze tzv. „REGISTERED“ (zapsané) společnosti, jimiž jsou „PRIVATE LIMITED COMPANY“ a „PUBLIC LIMITED COMPANY“. Avšak aby situace nebyla tak jednoduchá, je třeba zmínit, že tzv. „UNLIMITED COMPANY“ patřící rovněž mezi „REGISTERED“ společnosti právní subjektivitu má. (Tento subjekt je nejbližší naší veřejné obchodní společnosti.)

Podílníci obou hlavních forem britských kapitálových společností, tedy „PRIVATE LIMITED COMPANY“ a „PUBLIC LIMITED COMPANY“, mohou mít ručení omezeno do výše podílů („LIMITED BY SHARES“) nebo (méně často) do výše poskytnutých garancí („LIMITED BY GUARANTEE“). Oba typy společností jsou upraveny do velké míry shodnými pravidly. Zvláštní je však skutečnost, že základní formou společnosti je „PRIVATE COMPANY“, a pro „PUBLIC COMPANIES“ platí v mnoha ohledech přísnější pravidla. Do roku 1981 tomu bylo přesně naopak. Jako základní typ společnosti sloužila „PUBLIC COMPANY“ a zvláštní pravidla platila pro „PRIVATE COMPANY“. Zmíněný krok byl vynucen harmonizačním tlakem ze strany Evropských společenství. Legislativa ES uvaluje na akciové společnosti přísná pravidla. Při tehdejšímu počtu britských „PUBLIC COMPANIES“ by byl dopad na tamější podnikatelský sektor velmi tvrdý, a proto byl zvolen popsán postup, který zmíněná přísná pravidla uvalil na mnohem menší počet subjektů. Britská

¹⁴⁶ Přehledné shrnutí je provedeno v tabulce na straně 58.

¹⁴⁷ Právo dále rozlišuje mezi „restricted size“ a „unrestricted size“, tedy omezenou a neomezenou velikostí partnerství (Schmitthoff, C. M. 1976a; 1032-1034).

legislativa od té doby stanovila pro „*PRIVATE COMPANIES*“ mnohé úlevy a bude zajímavé sledovat, kam až tento vývoj dospěje.

Již zmíněná spjatost úpravy „*PUBLIC*“ a „*PRIVATE COMPANY*“ má za následek, že v koncepci „*PRIVATE COMPANY*“ nalezneme mnohem méně „osobních“ prvků, než je tomu u obdobných kontinentálních právních forem, jejichž prototypem byla německá „*GESELLSCHAFT MIT BESCHRÄNKTER HAFTUNG*“. To lze doložit především samotným pojmem „*SHARE*“, podíl. Fakt, že jak účast na „*PRIVATE COMPANY*“, tak na „*PUBLIC COMPANY*“ je nazvána „*SHARE*“, zavádá důvod k domněnce o blízké příbuznosti obou útvarů. Výraz „share“ je v obecných anglicko-českých slovnících překládán jako akcie. Ale v kontextu „*PRIVATE COMPANY*“ je použití názvu akcie v českém slova smyslu zavádějící¹⁴⁸. Z toho vyplývá další zvláštnost podílu v PrC - jeho nedělitelnost. „*SHARE*“ britské „*PRIVATE COMPANY*“ je převoditelný. Možnosti převodu jsou přece jen širší, než je tomu u podílu ve společnosti s ručením omezeným. „*SHARES*“ nesmějí být nabízeny veřejně, ale jak bylo uvedeno výše, platí, že nabídka nebo výzva nejsou považovány za veřejné, pokud jejich pravděpodobným výsledkem (přímým či nepřímým) není stav, kdy se podíly nebo dluhopisy stanou dostupnými pro úpis nebo prodej jiným osobám, než jsou osoby, kterým byla určena nabídka nebo výzva¹⁴⁹.

Britská úprava nezná horní omezení počtu podílníků „*PRIVATE COMPANY*“ a přes tlak ze strany struktur EU nebylo dosud stanoveno povinné minimum základního kapitálu. Tlaku EU však britské právo neodolalo v případě „one-man“ společnosti, jejíž existence je nyní umožněna¹⁵⁰. Rovněž není bez zajímavosti, že kapitál nemusí být složen v librách šterlinků. Tím se ovšem zvláštnosti britské koncepce základního kapitálu nevyčerpávají. Ve Spojeném království právo dovozuje, aby existovala (a to i u PLC) diference mezi základním kapitálem zapsaným v rejstříku společností a mezi součtem všech přidělených podílů. Jinými slovy: společnost může snadno navyšovat svůj základní kapitál pouhým rozdělením do-

¹⁴⁸ Nevystačíme zde např. ani s pojmenováním veřejně neobchodovatelná akcie, protože bychom museli doplnit slova „s omezenou převoditelností“. Celé označení podílu v *Private company* by pak znělo „veřejně neobchodovatelná akcie s omezenou převoditelností“. Avšak to už je lépe použít slovo podíl, a vysvětlit spíše jeho odlišnosti ve srovnání s podílem v s. r. o.

¹⁴⁹ Připomeňme jen, že např. stávající držitelé podílů a zaměstnanci společnosti spolu se svými rodinami nebo stávající poskytovatelé půjček nejsou považováni za veřejnost.

¹⁵⁰ Je však otázkou, o co zde vlastně ze strany ES přebíhal boj, protože všechny mnou sledované prameny popisují, že fakticky jednočlennou společnost bylo možno založit vždy, pomocí „dummies“ (figurín) či „straw man“ (panáků, nastrčených figur) – srovnej např. (Lutter, M. 1998; 27) I slavný *Solomon case* spočíval na faktu, že fyzická osoba přeměnila živnost na společnost, ve které byly ostatní podílníci jen do počtu.

sud nepřiděleného (ale v rejstříku zapsaného) kapitálu. Marcus Lutter tuto skutečnost považuje za důležitý komparacionistický prvek a rozlišuje podle něj země s registrovaným (či fixním) a autorizovaným kapitálem. V zemích s autorizovaným kapitálem (jako je UK) je možno pružně navyšovat základní kapitál společnosti¹⁵¹. Díky neexistenci minimální hranice základního kapitálu nejsou rovněž stanovena přísná pravidla pro oceňování nepeněžních vkladů. A společnost rovněž může za určitých podmínek nabývat vlastní podíly.

Ve Spojeném království neexistuje tradice dozorčích rad a „*PRIVATE COMPANIES*“ jsou tak řízeny v zásadě dvěma orgány – valnou hromadou („*GENERAL MEETING*“) a správní radou („*BOARD OF DIRECTORS*“). Jistou odlišností však je poměrně silná pozice správní rady, protože valná hromada rozhoduje v zásadě jen základní otázky. Každodenní chod společnosti, ale i směřování vývoje, leží v rukou správní rady. Navíc lze s jistou licencí říci, že kritériem rozhodným pro „rozsuzování“ případných sporů mezi valnou hromadou a správní radou je zájem společnosti, nikoli práva podílníků, což lze interpretovat spíše jako posílení pozice správní rady. Postava **TAJEMNÍKA SPOLEČNOSTI** je originálním prvkem britské úpravy. Tajemník (Secretary) je hlavou společnosti v administrativních záležitostech a je odpovědný za vedení poměrně rozsáhlé agendy, předepsané platnými zákony. V této souvislosti je třeba také zmínit, že „*PRIVATE COMPANY*“ může mít jednoho ředitele, pouze pokud tento ředitel není současně tajemníkem. Pro ředitele platí poměrně široká oznamovací povinnost potenciálního střetu zájmů spojená s povinností uložit k nahlédnutí podílníkům předem učiněná oznámení o zájmu na transakcích, smlouvách na služby a o zájmu na cenných papírech. V případě důvodů likvidace společnosti existuje v britském právu bohatá a patřičně složitá úprava, jejíž bližší studium přesahuje rozsah této práce. O likvidaci zde proto není pojednáno.

¹⁵¹ Viz (Lutter, M. 1998; 41-42)

Tabulka č. 4. Hlavní rozdíly mezi společnostmi s ručením omezeným a Private company

ROZDÍLOVÝ ZNAK	SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM	PRIVATE COMPANY LIMITED BY SHARES
Auditorské ověření účetnictví	Stanoveno spíše na ochranu třetích osob a volba auditora není podrobněji obchodním zákoníkem upravena.	Auditora volí valná hromada a auditor takto významně chrání zájmy držitelů podílů (str. 52).
Dozorčí rada	Fakultativně vzniká.	Nevzniká.
Legislativně technické řešení	Základním typem kapitálové společnosti je a. s.	Základní typ kapitálové společnosti.
Podíl	dělitelnost	Dělitelný.
	klasifikace	Podíl má v zásadě jednotnou povahu.
	počet na 1 podílníka	Jeden
	převoditelnost	Silně omezena.
	smluvní nabývání společností	Zakázáno
		Nedělitelný.
		Děleny podobně jako akcie do tříd (str. 38).
		Neomezen
		Převoditelnost je volná a i definice „neveřejné“ nabídky je liberální (str. 39).
		Za určitých podmínek povoleno (viz. str. 41).
Podílníci/společníci – maximální počet	50	Nestanoven.
Postavení managementu	Slabší než společníci	Fakticky silnější než podílníci
Ručení společníků/podílníků	Do výše svého nesplaceného vkladu a společně a nerozdílně s ostatními do výše nesplaceného základního kapitálu	Jen do výše upsaného a dosud nesplaceného vkladu
Statutární orgány	Jednatel(é)	Rada ředitelů (boards of directors) a tajemník (secretary- str. 47)
Statutární orgány – minimální počet	1 jednatel	1 ředitel a 1 tajemník.
Statutární orgány společnosti – střet zájmů	Taxativní výčet zákazu činnosti, který může zahrnout i společníky	Široká oznamovací a evidenční povinnost zájmu na smlouvách, transakcích a cenných papírech (viz str. 46)
Vklad – časový limit pro upsání celé výše	5 let	Nestanoven.
Základní kapitál – minimum	200 000,- Kč	Nestanoveno
Základní kapitál přidělený a zapsaný - připuštění difference	Nesmí být.	Celková suma upsaného kapitálu může být nižší než nominální kapitál uvedený v memorandu.

7. Návrhy *de lege ferenda*

Odlišnost právních řádů velí počínat si při formulování návrhů *de lege ferenda* velmi obezřetně. Navíc má znalost britského právního prostředí je, přes všechno dosud vynaložené úsilí, stále kusá a mělká. Přesto se pokusím některé náměty formulovat.

Z hlediska obecného přístupu k právu je třeba uvést dva pozorované prvky: pragmatičnost a důraz na vynutitelnost práva. Pragmatičnost britského právního myšlení patrně vyvěrá z hlubších filozofických tradic, nicméně prakticky se projevuje trvalým ohledem na stav „co je“, na základě kterého se spíše opatrně formulují návrhy toho „co býti má“, resp. co ještě je reálně v moci zákonodárce. Postavení soudní moci rovněž dovoluje, aby vyšly z užívání právní normy, u kterých pokusy o aplikaci dokázaly jejich nevhodnou koncepci. Také není v této souvislosti bez zajímavosti, že i tak erudovaní a věhlasní právníci jako Gower či Farrar ve svých textech na adresu různých teoretických půtek na závěr často připojují doušku: „*Tyto [teoretické] spory jsou sice velmi ostré, pro praxi však velkého významu nemají*“. V komerčním právu se pragmatičnost projevuje stálým ohledem na realie obchodního života a snahou o proniknutí do motivace chování regulovaných subjektů.

Důraz na vynutitelnost práva je některými autory označován jako stylotvorný prvek zemí anglosaského práva¹⁵². Tak jako se v kontinentální právní literatuře setkáváme neodvratně s kapitolami o právech a povinnostech, v jejím anglosaském protějšku nikdy nechybějí kapitoly nazvané „*REMEDIES*“ – [právní] nápravné prostředky. I v důrazu na vynutitelnost můžeme vysledovat stopy pragmatismu vyjádřené otázkou: K čemu je nám v zákoně deklarovaný stav, když v běžném životě se příslušným ustanovením nikdo neřídí a když neexistuje účinný prostředek k vynucení chování konformního s příslušnou normou?

Z pohledu obchodního práva nutno zmínit neexistující dělení na právo obchodní a občanské, což by mohlo být chápáno jako námět k bližšímu studiu např. možných důsledků případného zavedení jednotné koncepce závazkového práva do našeho právního řádu. V rámci práva obchodních společností pak můžeme obdivovat jistou pružnost britské legislativy, která vycházejíc z nutnosti ohlížet se na

¹⁵² (Thomas, R. 1992; 519).

uchování životaschopnosti regulovaných subjektů, dokáže sladit mnohdy velmi protichůdné tlaky. Zkušenost s fungováním tržního mechanismu přesahuje ve Spojeném království dvě století. Je proto pochopitelné, že zákonodárce má bohatou zkušenost s pokusy regulovat ekonomický život a je si vědom mezí svých schopností. Tyto své schopnosti britská legislativa opět předvedla při řešení zadání, které znělo: Vyhovět vnějším tlakům Evropské unie a přitom co nejméně zasáhnout do chodu dobře fungujících ekonomických subjektů! Řešení problémů se zaváděním komunitární legislativy v oblasti obchodních společností bylo nalezeno i za cenu změny základní systematiky tohoto právního odvětví, avšak chod hospodářství byl narušen co nejméně. A to je důležité.

Úprava obchodních společností je těsněji navázána na logiku kapitálových trhů, což se například projevuje v konstrukci informační povinnosti. Ta je poměrně široká¹⁵³, ale i tak se vychází z toho, že informační otevřenost je v zájmu samotných společností. Obchodním společností je stanovena informační otevřenost a partneři, kteří s nimi přijdou do styku, musí vycházet ze zásady „*VIGILANTIBUS ET NON DORMIENTIBUS IURA SUBVENIUNT*“¹⁵⁴ a snažit se náležitě využívat dostupné informace. Taktéž jsou v zásadě zdrženlivěji stanoveny překážky přeměny „*PRIVATE COMPANY*“ v „*PUBLIC COMPANY*“. Příznačné rovněž je, že ačkoli se ve Spojeném království dlouho bránili přiznat samostatnou právní subjektivitu právnickým osobám, její pojetí je dovedeno dále než pojetí kontinentální. Při soudním rozhodování je důležitým hlediskem zájem společnosti, který se často prosadí na úkor zájmu některých jednotlivých podílníků. A nutno také připomenout, že zde není známa rarita spojená se švýcarskou a českou právní úpravou, kde jsou společníci s. r. o. v určitých případech společně a nerozdílně odpovědní věřitelům společnosti za závazky společnosti (tak jako společníci v. o. s), samozřejmě jen do výše zapsaného základního kapitálu.

Úprava „*PRIVATE COMPANY*“ se vyznačuje mnohými inspirativními prvky. Jimi jsou například široká oznamovací povinnost uvalená na ředitele v případě potenciálního střetu zájmů. Spolu s důležitou rolí nezávislých auditorů volených valnou hromadou přihlíží úprava k velkému reálnému vlivu exekutivy společnosti a vyzdvihuje prvek kontroly. Rovněž post tajemníka zřejmě reaguje na relativní

¹⁵³ Lutter uvádí, že tzv. 4. účetní směrnice (90/604/EEC) přejala z britského práva některé prvky informační povinnosti (Lutter, M. 1998; 149).

¹⁵⁴ Bdělym, ne spícím, pomáhá právo. Citováno dle (Kincl, J. 1990, 290).

snadnost delegace pravomocí v rámci soukromého subjektu, a proto plněním zákonem stanovených povinností pověřuje konkrétní osobu, o jejíž odpovědnosti za daný úsek administrativního vedení společnosti nemůže být potom pochyb. (U PLC jsou pro výkon funkce tajemníka stanoveny vysoké kvalifikační požadavky.)

Pružnost při navyšování základního kapitálu, zdá se, lépe vyjadřuje jeho reálnou roli¹⁵⁵. Rovněž možnost nabývat vlastní podíly reaguje na problémy, jímž společnosti čelí. Britský zákonodárce zde šel raději cestou omezujících podmínek než cestou zákazu. Jak však bylo uvedeno na začátku této kapitoly, uvedené náměty jsou z důvodu odlišné konstrukce právního řádu jen obtížně vcelku „přenosné“. To však neplatí pro myšlenková východiska na straně jedné a pro právní věty na straně druhé, jež místy vykazují „přenosnost“ ve vysoké míře.

¹⁵⁵ Ostatně i u nás skončená konkursní řízení příliš nepodporují myšlenku, že pevně stanovený základní kapitál posiluje jistotu věřitelů společnosti.

8. Závěr

Česká „**SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM**“ je obchodní společností, jejíž základní kapitál je tvořen předem rozvrženými vklady společníků, přičemž společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem, kdežto společníci ručí za závazky společnosti jen do výše nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku. Z hlediska právně srovnávací metody můžeme *SPOL. S R. O.* vymezit jako kapitálovou obchodní společnost, která je v porovnání s akciovou společností podrobena méně přísné regulaci a která je využívána pro malé a střední formy podnikání. Takto zformulovaná pomocná definice nám poskytuje potřebné *tertium comparationis*, s jehož pomocí můžeme nalézt v britské právní úpravě žádaný předmět, který porovnáváme – *COMPARANDUM*. *COMPARANDEM* ke společnosti s ručením omezeným (která je přirozeně *comparatem*) je britským *COMPANY LAW* upravená „*PRIVATE COMPANY LIMITED BY SHARES*“.

Britská „**PRIVATE COMPANY (LIMITED BY SHARES)**“ je rovněž kapitálovou obchodní společností, ale její kapitál není tvořen předem rozvrženými vklady podílníků („*SHAREHOLDERS*“), resp. součet vkladů přidělených „*SHAREHOLDERS*“ může být nižší než základní kapitál zapsaný v rejstříku společností („*COMPANIES REGISTRY*“). Minimální výše základního kapitálu není stanovena a není rovněž stanoven maximální počet podílníků. *PRC* odpovídá za své závazky neomezeně celým svým majetkem a její podílníci odpovídají za závazky pouze do výše svých nesplacených podílů, které upsali.

Z tohoto vymezení vyplývá, že zkoumané obchodně právní subjekty vykazují mnohé odlišné znaky, což (při vědomí úskalí srovnávání odlišných právních rodin) nemůže bránit případné inspiraci k návrhům *de lege ferenda*. Není účelem v závěru podrobně opakovat dříve vyřčené. Proto se omezím na konstatování nejdůležitějších závěrů. Základní odlišnost mezi oběma pojednanými subjekty představuje pojetí základního kapitálu. Minimální výše součtu všech vkladů není stanovena a nutno zmínit, že „*SHARE*“ v „*PRIVATE COMPANY*“ je nedělitelný a poměrně snadno převoditelný. Ostrovní zákonodárce posiluje postavení „*COMPANY*“ na úkor postavení jednotlivých držitelů podílů. Zvážení by si z pohledu českého práva zasloužila úprava vymezující postavení a funkce administrativní hlavy společnosti, již je *TAJEMNÍK* („*SECRETARY*“). Pozornosti by neměla ujít výslovná úprava volby nezávislého *AUDITORA* valnou hromadou společnosti. Z obecného hlediska

lze rovněž doporučit studium judikatury britských soudů. Můžeme zde nejen nalézt doklady o tom, že v zemi s rozvinutým trhem se jevy, s jejichž regulací v současné době zápasí naše zákonodárná a soudní moc, vyskytovaly již mnohem dříve, ale můžeme také sledovat způsoby, kterými se britská legislativa a především judikativa s těmito jevy vypořádávaly. Zde obsažené právní věty pak mohou být *mutatis mutandis* použity i u nás.

V zadání této práce stojí, že je nutno nejdříve srovnat anglosaské a kontinentální právní prostředí. To bylo provedeno v kapitole třetí, kde bylo vysvětleno, proč byl jako zástupce anglosaského práva vybrán jeho prototyp – anglické *COMMON LAW*. Ještě předtím byla v kapitole druhé popsána česká společnost s ručením omezeným, tak aby po nezbytné komparacionistické přípravě mohl být vybrán a posléze v kapitole čtvrté popsán britský párový subjekt *SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM - PRIVATE COMPANY LIMITED BY SHARES*. Zde byly popsány charakteristické právní instituty (obchodní podíl, práva a povinnosti podílníků, vznik a zánik účasti podílníka, vnitřní struktura a manipulace se základním kapitálem). Tento popis si pro zjištění odlišnosti od naší právní úpravy vyžádal dodatečný prostor, a i proto nebyla jako samostatné téma popsána jednočlenná společnost s ručením omezeným¹⁵⁶. Poznatky o zjištěných odlišnostech byly shrnuty v kapitole šesté a skromným návrhům lege ferenda byla věnována kapitola sedmá.

V samotném závěru konstatuji, že „návštěva“ v cizím právním prostředí byla velmi poučná a pobízí mne k dalšímu (a mnohem hlubšímu) studiu této právní oblasti. Je pochopitelné, že nelze v diplomové práci na základě ročního studia a bez hlubších praktických zkušeností s fungováním obou právních řádů postihnout přesně a úplně všechny aspekty pojednávané problematiky. Tomuto nebezpečí jsem se snažil metodologicky čelit triangulací – poznatky o britské „*PRIVATE COMPANY*“ jsem po jejich získání ověřoval. Všechny poznatky alespoň v jednom a drtivou většinu ve dvou dalších zdrojích¹⁵⁷. Výsledek necht' posoudí čtenář sám.

¹⁵⁶ Dalším důvodem k tomuto postupu byla skutečnost, že možnost založení jednočlenné společnosti byla v britském právu dovolena poměrně nedávno a úprava navíc v zásadě kopíruje příslušnou směrnici Evropských společenství: Judikatura se přirozeně teprve ustaluje.

¹⁵⁷ Britská úprava obchodních společností však prošla od začátku osmdesátých let minulého století hlubokými změnami. Proto nelze s absolutní jistotou tvrdit, že jsem se zcela vyhnul zkreslení.

9. Prameny:

ZÁKLADNÍ LITERATURA

1. KNAPP, Viktor: *Velké právní systémy: Úvod do srovnávací právní vědy*, Praha, C.H. Beck, 1996. **Citováno jako: (Knapp, V. 1996; a příslušné číslo strany).**
2. LUTTER, Marcus: *Limited Liability Companies and Private Companies*. In: *International Encyclopedia of Comparative Law*, volume XIII. Business and Private Organization, chapter 2, Tübingen, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) 1998. **Citováno jako: (Lutter, M. 1998; a příslušné číslo strany).**
3. MAITLAND-WALKER, Julian: *Guide to European company laws*, London, Sweet & Maxwell, 1993. **Citováno jako: (Maitland-Walker, J. 1993; a příslušné číslo strany).**
4. POKORNÁ, Jarmila: *Subjekty obchodního práva – vybrané problémy*, Brno, MU, 1998. **Citováno jako: (Pokorná, J. 1998; a příslušné číslo strany).**
5. ROSE, Francis, D.: *Company Law nutshells, 3rd ed.*, London, Sweet and Maxwell, 1995. **Citováno jako: (Rose, F. 1995; a příslušné číslo strany).**

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

6. BÍLÝ, Antonín, NESÝ, P. C., VACEK, František: *Společnost s omezeným ručením*, v Praze, nakladem České grafické a.s. >>Unie<<, 1908. **Citováno jako: (Bílý, A. 1908; a příslušné číslo strany).**
7. BOURNE, Nicholas: *Essential Company Law*, London, Cavendish Publishing Limited, 1994. **Citováno jako: (Bourne, N. 1994; a příslušné číslo strany).**
8. BOYLE, A. J., BIRDS, John: *Boyle & Birds' Company law*, 2nd ed., Bristol, Jordan & Sons Ltd., 1987. **Citováno jako: (Boyle, A. 1987; a příslušné číslo strany).**
9. BUCKLAND, W., W., MCNAIR, Arnold, D.: *Roman Law & Common Law: A Comparison in Outline*, London, Cambridge University Press, 1936. **Citováno jako: (Buckland, W. 1936; a příslušné číslo strany).**
10. *Company Law: Multilateral meeting organised by the Council of Europe in co-operation with the Japan Foundation, Strasbourg, Palais de l'Europe, 2-4 December 1996, Strasbourg, Council of Europe Publishing, 1998. Citováno jako: (Company law, 1998; a příslušné číslo strany).*
11. DAVID, René, BRIERLEY, John, E. C.: *Major Legal Systems in the World Today, An Introduction to the Comparative Study of Law*, 2nd. ed., London, Stevens, 1978. **Citováno jako: (David, R. 1978; a příslušné číslo strany).**
12. DAVID, René: *Anglické právo*, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1972. **Citováno jako: (David, R. 1972; a příslušné číslo strany).**
13. DĚDIČ, Jan, KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, Jana: *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*, Praha, Polygon, 1999. **Citováno jako: (Dědič, J. 1999; a příslušné číslo strany).**
14. ELIÁŠ, Karel: *Společnost s ručením omezeným*, Praha, Prospektrum, 1997. **Citováno jako: (Eliáš, K. 1997; a příslušné číslo strany).**
15. ELIÁŠ, Karel: *Kurs obchodního práva, Právnícké osoby jako podnikatelé, 2. vyd.*, Praha C.H.Beck, 1998. **Citováno jako: (Eliáš, K. 1998; a příslušné číslo strany).**
16. FALDYNA, František, BEJČEK, Josef, HAJN, Petr, HUŠEK, Jan, MAREK, Karel, POKORNÁ, Jarmila, ROZEHNALOVÁ, Naděžda: *Obchodní zákoník s komentářem 1. díl*, Praha, Codex, 2000. **Citováno jako (Faldyna, F. 2000; a příslušné číslo strany).**
17. FARRAR, John H., et al.: *Farrar's Company Law*, 3rd ed., London, Butterworths, 1991. **Citováno jako: (Farrar, J. 1991; a příslušné číslo strany).**
18. FARRAR, John: *Introduction to Legal Method*, London, Sweet & Maxwell, 1977. **Citováno jako: (Farrar, J. 1977; a příslušné číslo strany).**
19. GOWER, Lawrence, C. B., PRENTICE, Daniel, D., PETTET, B. B.: *Gower's Principles of Modern Company Law, 5th ed.*, London, Sweet & Maxwell, 1996. **Citováno jako: (Gower, L. 1996; a příslušné číslo strany).**

20. KLOKOČKA, Vladimír: *Ústavní systémy evropských států, srovnávací studie*, Praha, Linde, 1996. **Citováno jako: (Klokočka, V. 1996; a příslušné číslo strany).**
21. KNAPP, Viktor: *Teorie práva*, Praha, C. H. Beck, 1995. **Citováno jako: (Knapp, V. 1995; a příslušné číslo strany).**
22. KNAPP, Viktor a kol.: *Tvorba práva a její současné problémy*, Praha, Linde, 1998. **Citováno jako: (Knap, V. 1998; a příslušné číslo strany).**
23. kolektiv: Structure and the Division of the Law. In: *International Encyclopedia of Comparative Law*, volume XII. *The Legal System of the World, their Comparison and Unification*, chapter 2, Tübingen, Paris, New York, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Mouton 1971. **Citováno jako: (IECL 1971; a příslušné číslo strany).**
24. KUČERA, Zdeněk: *Mezinárodní právo soukromé*, Brno, Doplněk, 1998. **Citováno jako: (Kučera, Z. 1998; a příslušné číslo strany).**
25. MORSE, Geoffrey, et al.: *Company law / Charlesworth and Morse*, 15th ed., London, Sweet & Maxwell, 1996. **Citováno jako: (Morse, G. 1996; a příslušné číslo strany).**
26. NESNÍDAL, Jiří a kol.: *Lexikon obchodního práva*, Ostrava, Sagit, 1997. **Citováno jako (Nesnidal, J. 1997; a příslušné číslo strany).**
27. PELIKÁNOVÁ, Irena, a kol.: *Obchodní právo I. díl, 2. vydání*, Praha, Codex, 1998. **Citováno jako: (Pelikánová, I. 1998; a příslušné číslo strany).**
28. PELIKÁNOVÁ, Irena, Koblíha, Ivan: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, Praha, Linde, 1995. **Citováno jako: (Pelikánová, I. 1995; a příslušné číslo strany).**
29. POWELL, Richard: *Law Today, 2nd ed.*, Harlow, Longman, 1996. **Citováno jako: (Powell, R. 1996; a příslušné číslo strany).**
30. POWELL-SMITH, Vincent: *The Law and Practice Relating to Company Directors*, London, Butterworths, 1969. **Citováno jako: (Powel-Smith, V. 1969; a příslušné číslo strany).**
31. SAWER, Geoffrey: The Western Conception of Law. In: *International Encyclopedia of Comparative Law*, Volume II, Chapter 1, *The Different Conceptions of the Law*, The Hague, Mouton, 1975. **Citováno jako: (Sawer, G. 1975; a příslušné číslo strany).**
32. SCHMITTHOFF, Clive, M., THOMPSON, James, H.: *Palmer's Company Law, 21st ed.*, London, Stevens & Sons Ltd., 1970. **Citováno jako: (Schmitthoff, C. M. 1970; a příslušné číslo strany).**
33. SCHMITTHOFF, Clive, M., KAY, Maurice, MORSE, Geoffrey, K.: *Palmer's Company Law, 22nd ed.*, London, Stevens & Sons Ltd., 1976. **Citováno jako: (Schmitthoff, C. M. 1976a; a příslušné číslo strany).**
34. SCHMITTHOFF, Clive, M., a kol.: *Palmer's Company Law, Volume II., 21st ed.*, London, Stevens & Sons Ltd., 1976. **Citováno jako: (Schmitthoff, C. M. 1976b; a příslušné číslo strany).**
35. ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA Miloš et al.: *Obchodní zákoník, komentář*, 5. vydání, Praha, C.H.Beck, 1998. **Citováno jako: (Štenglová, I. 1998; a příslušné číslo strany).**
36. THOMAS, Richard, L., (ed.): *Company Law in Europe*, London, Butterworths, 1992. **Citováno jako: (Thomas, R. 1992; a příslušné číslo strany).**
37. TICHÝ, Luboš, a kol.: *Evropské právo*, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 1999. **Citováno jako: (Tichý, L. 1999; a příslušné číslo strany).**

PŘEKLADATELSKÉ POMŮCKY

38. ADAM, J. H.: *Anglicko-český ekonomický slovník*, Praha, Leda 1995. Originál: London, Longman, 1989. **Citováno jako: (Adam, J. 1995; a příslušné číslo strany).**
39. CHROMÁ, Marta: *Anglicko-český právní slovník*, Praha, Leda, 1995. **Citováno jako: (Chromá, M. 1995; a příslušné číslo strany).**
40. FRONEK, Josef: *Anglicko-český slovník*, Praha, Leda, 1996. **Citováno jako: (Fronek, J. 1996; a příslušné číslo strany).**
41. KINCL, Jaromír: *Dicta et regulae iuris aneb právnícké mudrosloví latinské*, Praha, UK, 1990. **Citováno jako: (Kincl, J. 1990; a příslušné číslo strany).**
42. KÁBRT, Jan a kol.: *Latinsko-český slovník*, Praha, SPN, 1991. **Citováno jako: (Kábrt, J. 1991; a příslušné číslo strany).**

43. KNITTLOVÁ, Dagmar: *K teorii i praxi překladu*, Olomouc, FF Univerzity Palackého, 2000. **Citováno jako: (Knittlová, D. 2000; a příslušné číslo strany).**
44. NEČAS, Jaroslav, KOPECKÝ, Miloslav: *Slovensko-český a česko-slovenský slovník rozdílných výrazů*, Praha, SPN, 1989. **Citováno jako: (Nečas, J. 1989; a příslušné číslo strany).**
45. TOMÁŠEK, Michal: *Překlad v právní praxi*, Praha, Linde, 1998. **Citováno jako: (Tomášek, M. 1998; a příslušné číslo strany).**

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

46. <<http://europa.eu.int/eur-lex>> stránky legislativy Evropské unie a zde přístupná komunitární legislativa;
47. <<http://findlaw.com>> stránky "Findlaw" a zde přístupné informace a elektronické příručky o legislativě USA.
48. <<http://rzp.mpo.cz>> stránky Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a zde přístupný živnostenský rejstřík;
49. <<http://www.ceu.hu/library>> stránky knihovny Středoevropské university v Budapešti a zde přístupný katalog (Central European University Library TINLIB Catalogue);
50. <<http://www.companylawclub.co.uk>> stránky britského Company law club a zde přístupné informace o britské legislativě;
51. <<http://www.czso.cz>> Stránky Českého statistického úřadu a zde přístupné statistické informace o ČR.
52. <<http://www.IGPCorporate.co.uk>> stránky firmy IGP Corporate, Ltd. a zde přístupná Table A, Companies Act 1985 (Private Company Limited by Shares)
53. <<http://www.legislation.hmsso.gov.uk>> stránky "Her Majesty's Stationery Office" a zde přístupná britská legislativa přijatá od roku 1996;
54. <<http://www.lia.org/uk-home>> stránky "The Worldwide legal information centre" a zde přístupné informace o britském právním řádu;
55. <<http://www.msp.justice.cz>> stránky Ministerstva spravedlnosti ČR a zde přístupný obchodní rejstřík;
56. <<http://www.nccusl.org>> stránky "National Conference of Commissioners on Uniform State Laws" a zde přístupný "Uniform Limited Liability Company Act (1996)"
57. <<http://www.info.mfcr.cz/ares>> stránky Ministerstva financí ČR a zde přístupný Registr ekonomických subjektů.

Obsah

	Seznam použitých zkratk a zkrácených názvů.....	3
1.	ÚVOD	4
	Motivace k výběru tématu	4
	Odpovídá pojem „ <i>Společnost s ručením omezeným</i> “ pojmu „ <i>Limited Liability Company</i> “?	5
	Použité zdroje a prameny	6
	Koncepce diplomové práce	6
2.	SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM	8
2.1	Ekonomický důvod existence.....	8
2.2	Společnost s ručením omezením dle obchodního zákoníku	10
2.3	Stručná charakteristika spol. s r. o.	12
3.	POZNÁMKY K SROVNÁVACÍ METODĚ	16
3.1	Postup srovnávání.....	16
3.2	„Anglické právo“ - zvláštnosti <i>comparanda</i>	18
	Zvláštnosti anglického soukromého práva	19
	„ <i>Company law</i> “ [právo obchodních společností]	20
3.3	Vyplývající závěry	21
4.	„COMPANY LAW“ [PRÁVO OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ]	22
4.1	Právní formy podnikání.....	22
4.2	Exkurs: Právní osoby v anglickém právu.....	23
	Doktrína <i>ultra vires</i>	24
4.3	Anglické obchodní společnosti.....	25
	Registrované společnosti	26
4.4	„Public Limited company - PLC“ [veřejná společnost].....	27
4.5	„Private company (limited by Shares) - PrC“ [soukromá společnost (s ručením omezeným do výše podílů)].....	28
	Stručná úvodní charakteristika „ <i>Private Company</i> “	28
4.6	Základní rozdíly mezi soukromými a veřejnými společnostmi.....	29
4.7	Zápis společnosti <i>Matrikářem společností</i>.....	30
	Zápis společností založených mimo Spojené království	31
5.	„PRIVATE COMPANY (LIMITED BY SHARES)“	32
5.1	Založení společnosti.....	32
	„ <i>Memorandum of association</i> “ [společenská smlouva]	32
	„ <i>Articles of association</i> “ [stanovy]	33
	Základní kapitál	34
	„ <i>Registered office</i> “ [zapsaná kancelář]	35
	Název společnosti	36
	Doba trvání společnosti	36
	Náklady na založení společnosti.....	37

5.2	Práva a povinnosti podílníků	37
	Obchodní podíly	37
	Rejstřík podílníků	39
	Převod podílů, vznik a zánik účasti ve společnosti	39
5.3	Manipulace se základním kapitálem	40
	Zvýšení základního kapitálu	40
	Snížení základního kapitálu	41
	Způsoby upisování podílů	41
	Koupě vlastních podílů	41
5.4	Vnitřní struktura společnosti	42
	“ <i>Board of directors</i> ” [Správní rada]	42
	Zasedání správní rady	42
	“ <i>Director</i> ” [ředitel]	42
	Ustanovování a propouštění ředitelů	43
	Práva a povinnosti správní rady.....	44
	Právní odpovědnost ředitelů	45
	Sledované operace mezi řediteli a společností	46
	„ <i>Secretary</i> “ [Tajemník společnosti]	47
5.5	Valná hromada	48
	Svolávání valných hromad	48
	Běžná, zvláštní, mimořádná a volební usnesení	49
	Oznámení o konání valné hromady	49
	Práva a povinnosti valné hromady.....	50
5.6	Audit a účetnictví	51
	Povinnosti a práva nezávislých auditorů	51
	Ustanovení a propouštění auditorů	52
	Mlčenlivost	52
5.7	Náležitosti, jejichž předložení je nutné při zakládání společnosti	53
	Náležitosti žádosti o založení	53
	„ <i>Memorandum of association</i> ” musí uvádět:	53
	„ <i>Articles of association</i> ” zpravidla obsahují	53
6.	VÝZNAMNÉ ODLIŠNOSTI	54
7.	NÁVRHY DE LEGE FERENDA	58
8.	ZÁVĚR	61
9.	PRAMENY:	63
	Základní literatura.....	63
	Sekundární literatura.....	63
	Překladatelské pomůcky	64
	Elektronické zdroje.....	65
	OBSAH	66
	SUMMARY	68

Summary

The aim of this dissertation is to compare Czech “Společnost s ručením omezeným – s. r. o.” [Limited liability company] and its counter part in Anglo-Saxon law. The British law was chosen as a prototype representing the Anglo-Saxon law. The “Společnost s ručením omezeným” is (*de lege lata*) described as a legal person, as “obchodní společnost” [commercial company], and as a “podnikatel” [entrepreneur] even though its object clause might be non-commercial. The shareholders have the duty to invest a deposit from the sum of which the company creates the obligatory fixed sum of share capital. There are no shareholders with unlimited liability in this entity. Organs that are prescribed by law execute the management and administration of the „s. r. o.“ There are one or more organs “jednatel” [director], general meeting and (sometimes) a supervisory board. The sum of the company’s shares must be at least 200 000, - Czech crowns (cca 7000 USD) and the company must have at least one and at most fifty shareholders. The specific persons’ participation in the company is not necessary for its existence. The “společnost s ručením omezeným” shares the following features with the “akciová společnost – a. s.” [Marketable share company]: both of them are corporate bodies; both shield their members from liability for the obligations of the company. The “s. r. o.” can be distinguished from “a. s.” by the following elements: shares cannot be publicly subscribed, the transferability of shares can be limited; supplemental and subsequent capital contributions are permitted; forming of the company is simpler; the members of the “s. r. o.” have greater flexibility designing their charters. The “s. r. o.” is a typical legal form for small and medium businesses. The above-mentioned *tertium comparationis* corresponds to the so-called “*Private Company limited by shares*” in British Company law. *Private company* is a legal person that was formed by one or more persons for profitable or non-profitable objectives. The most important obligation of shareholder’s is to make the contribution promised in the memorandum of association; in English terminology, this is “the duty to pay on his shares”. Individual members are, in principle, not liable to creditors of the company. The most important right a shareholder possesses is the right to take part in shareholder meetings by expressing opinions or simply by voting. A person may become a shareholder by subscribing the memorandum and having one or more shares allotted to him or hav-

ing shares transferred to him by an existing shareholder. Both parts of legal systems that were studied have many differences. The most important are, however, the following: The conception of “private company” has much less personal elements than Roman law countries conceptions where “*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*” served as a model. Czech law has made an interesting difference: the members of an “s. r. o” are jointly and severally liable – like members of a partnership – for the obligations of the company to its creditors, however, they are not liable in an amount greater than that of its registered unpaid share capital. Legal title to shares can only be transferred by means of a stock transfer form, notwithstanding any contrary provision in the articles. A single share cannot be divided into several smaller shares either through partial transfers or through other devices. It is an offence for a private company limited by shares to offer to the public any shares or debentures of the company. An offer or invitation shall not be treated as made “to the public” if it is not likely to result, directly or indirectly, in the shares or debentures becoming available for subscription or purchase by persons other than those receiving the offer or invitation. *Private companies* may have only one member nowadays. Currently there is no upper limit on the number of members of a private company in UK. There is no minimum share capital prescribed for private companies. Private companies are allowed to have an authorized capital, which makes this method of financing possible in UK. Authorized capital empowers management to increase capital and thus the internal funds of company. Where a private company issues shares against a non-cash consideration, unless the consideration is totally valueless, no enquiry will be made as to whether the non-cash consideration equals the nominal value of the shares. *Private company* may acquire its own shares, if it fulfils certain conditions. The affairs of a company are managed and administered by its directors, acting either collectively, through decisions of the Board of Directors, or individually or jointly where specific authority has been delegated to one or more directors. The concept of a Supervisory board is unknown to UK Company law. The directors may exercise all the powers of the company through resolutions passed at duly convened board meetings. The secretary is an original element of British Company Law. Every company must have a Secretary. As the company’s chief administrative officer, the Secretary’s duties include the convening of meetings, the taking of minutes of meetings, keeping the statutory books up to date and fill-

ing accounts, reports, returns and particulars with the Registrar of Companies. A *private company* may have a sole director only if such a sole director is not the secretary of the company. In order to avoid any conflict of interest between the directors and the company, there is a wide range of statutory restrictions on directors, the principal ones being as follows: Loans, Contracts of Service, Interest in Contracts, Insider Dealing and Interest in Shares or Debentures. British company law requires that a company's accounts are examined and reported on by an independent, appropriately qualified person (auditor) who must say whether such accounts comply with detailed statutory requirements and give a "true and fair view" of the company's affairs and results. A specific resolution appointing or reappointing the auditors must be passed at every annual general meeting for many private companies.